

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

KİRAZ TİCARET RAPORU

2022

ZAFER KALKINMA AJANSI

Cumhuriyet Mah. Öncü Sokak No:39

Merkez Kütahya 43020 Türkiye

Tel: +90 274 271 77 61

E-Posta: info@zafer.gov.tr

İnternet Sitesi: www.zafer.gov.tr

KİRAZ TİCARET RAPORU

Yayın Sahibi

Zafer Kalkınma Ajansı

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz. Hazırlamış olan çalışmanın tüm hakları Zafer Kalkınma Ajansı'na aittir. Zafer Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan işbu çalışmadan kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

KİRAZ TİCARET RAPORU

İçindekiler

1. ÜRETİM.....	8
1.1. Kiraz Yetiştiriciliği.....	8
1.1.1. Dünyada Kiraz Üretimi	8
1.1.2 Türkiye’de Kiraz Üretimi	11
1.1.3. TR33 Bölgesinde Kiraz Üretimi.....	13
1.2. Kiraz Üretimine Devlet Destekleri.....	15
2. TİCARET	17
2.1. İthalat.....	17
2.1.1. Dünya Kiraz İthalatı	17
2.1.2 Türkiye’nin Kiraz İthalatı.....	21
2.2. İhracat.....	23
2.2.1. Dünya Kiraz İhracatı	23
2.2.2. Türkiye Kiraz İhracatı	26
2.3. Dış Ticaret Destekleri.....	29
2.3.1. İhracat Destekleri	29
2.3.2. Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği.....	29
3. ANALİZ.....	36
3.1. Hedef Pazar Analizi.....	36
3.2. Rekabetçilik Analizi.....	46
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	58
Kaynakça.....	59

Tablolar

Tablo 1- Başlıca Kiraz Üreticileri Ülkelerin Hasat Mevsimleri	8
Tablo 2-Dünya Kiraz Üretim Verileri (2015-2019)	9
Tablo 3-Dünya Kiraz Üretim Miktarı-2020	10
Tablo 4-Dünya Kiraz Üretim Değeri-2020	11
Tablo 5- Türkiye’de Kiraz Üretimi	12
Tablo 6- Kiraz Üretiminde ilk 11 İl -2021	12
Tablo 7- TR33 Bölgesi Kiraz Üretim Verileri-2021	13
Tablo 8-Düzyey 2 Bölgeleri Kiraz Üretim Verileri-2021 (İlk 5 Bölge)	13
Tablo 9-TR33 Bölgesi İlçeleri Kiraz Üretim Verileri 2021- İlk 10 İlçe	14
Tablo 10-TR33 Bölgesi Kiraz Üretici Fiyatları (2017-2021)	15
Tablo 11-Kiraz Üretimine Devlet Destekleri (2015-2019)	15
Tablo 12-Kiraz Üretiminde Devlet Destekleri-2021	16
Tablo 13- Kiraz Girdi Pariteleri (2016-2020)	16
Tablo 14- Dünya Kiraz İthalat Verileri (İlk 10 Ülke)	18
Tablo 15-Türkiye Kiraz İthalat Verileri	22
Tablo 16-Türkiye Kiraz İthalatı (Ülke Bazında)-2021	22
Tablo 17-Dünya Kiraz İhracat Verileri (İlk 10 Ülke)	23
Tablo 18- Türkiye Kiraz İhracat Verileri (İlk 10 Ülke) (2017-2021)	26
Tablo 19- Kiraz Meyvesi için İhracat İadesi Destekleri	29
Tablo 20-Turquality Destekler Tablosu	31
Tablo 21-Çin Kiraz İthalat Verileri-2021	36
Tablo 22-Hong Kong Kiraz İthalat Verileri-2021	37
Tablo 23-Almanya Kiraz İthalat Verileri 2021	38
Tablo 24-Güney Kore Kiraz İthalat Verileri-2021	39
Tablo 25-Kanada Kiraz İthalat Verileri-2021	40
Tablo 26-Rusya Kiraz İthalat Verileri-2021	41
Tablo 27-ABD Kiraz İthalat Verileri-2021	42
Tablo 28-Tayvan Kiraz İthalat Verileri-2021	43
Tablo 29-Avusturya Kiraz İthalat Verileri-2021	44
Tablo 30-Birleşik Krallık Kiraz İthalat Verileri-2021	45
Tablo 31-Şili Kiraz İhracat Verileri-2021	46
Tablo 32-Hong Kong Kiraz İhracat Verileri-2021	47
Tablo 33-ABD Kiraz İhracat Verileri-2021	48
Tablo 34-İspanya Kiraz İhracat Verileri-2021	49
Tablo 35-Özbekistan Kiraz İhracat Verileri-2021	50
Tablo 36-Avusturya Kiraz İhracat Verileri-2021	51
Tablo 37-Kanada Kiraz İhracat Verileri-2021	52
Tablo 38-Yunanistan Kiraz İhracat Verileri-2021	53
Tablo 39-Avustralya Kiraz İhracat Verileri-2021	54
Tablo 40-Türkiye Kiraz İhracat Verileri-2021	55

Grafikler

Grafik 1- Dünya Kiraz Üretim Alanları ve Miktarı (2015-2019)	9
Grafik 2-Dünya Kiraz Üretiminde İlk 10 Ülke (Miktar)-2020	10
Grafik 3-Dünya Kiraz Üretiminde İlk 10 Ülke (Değer)- 2020	11
Grafik 4- İllerin Kiraz Üretimdeki Payı-2021	12
Grafik 5-Düzyey 2 Bölgeleri Kiraz Üretim Payı -2021	13
Grafik 6-TR33 Bölgesinde İlçelerin Kiraz Üretim Oranları 2021	14
Grafik 7-Dünya Kiraz İthalatı Mesafe ve Konsantrasyon Balon Grafiği (ilk 10), 2021	20
Grafik 8-İthalatçı Ülkelerin Yıl Bazlı İthalat Büyümeleri (İlk 10), 2017-2021	21
Grafik 9- Dünya Kiraz İhracatı Mesafe ve Konsantrasyonu (ilk 10), 2021	24
Grafik 10- İhracatçı Ülkelerin Yıl Bazlı İhracat Büyümeleri (İlk 10), 2017-2021	25
Grafik 11-Ülkelerin Türkiye Kiraz İhracatındaki Payları (İlk 10 Ülke), 2021	28
Grafik 12-Türkiye'nin İhracat Pazarlarındaki Büyüme Oranları (İlk 10 Ülke), 2017-2021	28

Kısaltmalar

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BAE: Birleşik Arap Emirlikleri

CIF: Cost, Insurance and Freight (Masraflar, Navlun, Sigorta Bedeli Dahil Teslim)

FAO: Food and Agriculture Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Gıda ve Tarım Örgütü)

FAOSTAT: FAO istatistikleri

FOB: Free On Board (Gemi Güvertesinde Teslim)

GTİP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

ITC: International Trade Commission (Uluslararası Ticaret Merkezi)

İGEME: İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

MAREM: Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü

TEPGE: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

USD: United States Dollar (Amerikan Doları)

ZAFER: Zafer Kalkınma Ajansı

Yönetici Özeti

Türkiye coğrafi konumu ve iklim özellikleri nedeniyle birçok tarım ürününün yetiştirilebildiği bir ülkedir. Bu ürünlerin birçoğu her kıtaya ihraç edilmekte ayrıca tarım ürünlerinin işlenmesiyle de ülke gıda sanayi gelişim göstermektedir. Ülke tarımı, cumhuriyetin ilanından sonra reformlarla önemli kazanımlar elde etmiş; gıda sanayinin temelleri özellikle un, bisküvi, çay ve şeker fabrikalarıyla atılmıştır. Türkiye; üzüm, incir, fındık, ayva ve çalışmanın konusu olan kiraz gibi ürünlerde dünya ihracatında üst sıralarda yer almaktadır.¹

Son yıllarda iklim değişikliği ve pandeminin de etkisiyle gıda fiyatları üzerindeki enflasyon orta ve uzun vadede çok daha kritik konumda olmuş, tarım ve gıda sanayinin önemini dünyaya tekrar hatırlatmıştır. Bu nedenle ülkelerin tarım ürünlerinde iç yeterliliklerinin yanında küresel ticarete rekabetleri de önem kazanmaktadır. Bu çalışma ile TR33 Bölgesi illerinde (Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa ve Uşak) önemli bir tarım ürünü olan “kiraz”ın bölgemiz ve ülkemiz açısından küresel ticaretteki yeri incelenecektir. İncelemede küresel üretim ve ticaretin ağırlığına sahip olan taze kiraz baz alınmıştır. Rapor; üretim, ihracat ve ithalat başlıklarında ele alınacak daha sonra nicel verilerin yorumlanacağı rekabetçilik ve hedef pazar analizlerinde ülke bazında detaylara yer verilecektir. Sonuç bölümünde de analiz çıktıları ve çalışmanın özeti ile rapor tamamlanacaktır.

---

¹ TR33 Bölgesi Gıda Haritası-ZAFER-2020

1. ÜRETİM

1.1. Kiraz Yetiştiriciliği

Latince ismi “Prunus avium” olan meyve, gülgiller (rosaceae) familyasının bir üyesidir. Dünyada yaklaşık 1.500 çeşidi olan kiraz; sert çekirdekli, sulu, tatlı meyveli bir ağaç türüdür. Kirazın ana vatanının Kuzey Anadolu veya Güney Kafkasya olduğu tahmin edilmektedir. Kiraz yetiştiriciliği önce Anadolu’dan Avrupa’ya oradan da dünyaya yayılmıştır. Meyveleri taze, kurutulmuş olarak tüketilebildiği gibi gıda sanayisinde reçel, sirke konserve ya da dondurulmuş gıda olarak da değerlendirilebilir.

Kiraz; potasyum, kalsiyum, lif, karotenoidler ve C vitamini, magnezyum, demir, çinko, tiamin, riboflavin, niasin, E ve B6 vitaminleri bakımından zengin bir meyvedir. Ülkemizde birbirine benzeyen kiraz ve vişne olarak adlandırılan meyveler İngilizcede genel bir tabirle “cherry” olarak isimlendirilir. Vişne için “sour cherry” kiraz için “sweet cherry” isimleri var olmasına rağmen küresel ticarete kiraz için “cherry” ismi kullanılmaktadır.

Ekonomik değeri yüksek olan kirazın sapı, yaprağı ve kerestesi de farklı alanlarda kullanılabilir. Kiraza küresel talep her geçen yıl artmakta olup, kiraz ülkemizin tarımsal üretimi ve ihracatında önemli bir yer tutmaktadır.²

1.1.1. Dünyada Kiraz Üretimi

Dünya’da kiraz yetiştiriciliği; Kuzey Afrika, Avrupa, Ortadoğu, Anadolu, Kuzey ve Güney Amerika’ya uzanan çok geniş bir coğrafyada yapılmaktadır. Dünyada hem sera alanları hem de açık meyve bahçelerinde yatırımlar artmaktadır. Üretilen kirazın çoğu taze olarak tüketilmektedir. Kiraz meyvesinin başlıca üreticileri olan ülkelerde hasat mevsimi aşağıda verilmektedir. (Tablo 1)

Tablo 1- Başlıca Kiraz Üreticileri Ülkelerin Hasat Mevsimleri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ABD												
Türkiye												
İspanya												
Yeni Zelanda												
İtalya												
Fransa												
Şili												
Avustralya												
Hollanda												
İsviçre												
Belçika												

Kaynak: 2021 Industry Report: Cherry, Tridge

Görüldüğü üzere güney yarım kürede Şili, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde hasat sonbahar-kış; kuzey yarım kürede ise ilkbahar-yaz mevsimlerinde yapılmaktadır. Önemli üreticilerden Türkiye’nin hasat ayları (Nisan-Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos) en geniş aralıkta olup bu durum pazarda ilk ve son hasatta önemli avantaj sağlamaktadır. Dünyada kiraz

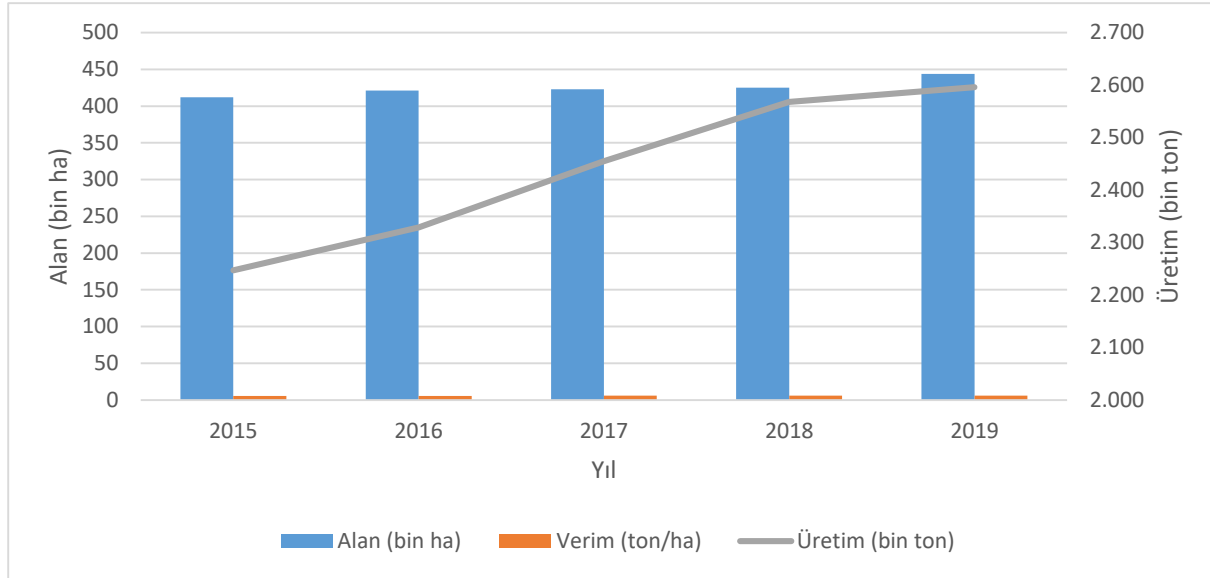
² Tarım Ürünleri Piyasa Raporu-TEPGE-2021

üretiminin az yapıldığı Nisan, Mayıs ve Ağustos aylarında erkenci ve geç olgunlaşan kiraz çeşitleri ile üretim artışı sağlamak, pazardan daha fazla pay almak için önem arz etmektedir.

Dünya kiraz üretiminde 2015-2019 yılları arası üretim alanları bir miktar yükseliş göstermekle birlikte üretim miktarları alan artışıyla beklenenden daha fazla artış göstermiştir. Tarım teknolojilerinde (sulama, gübreleme, ilaçlama, makineleşme...) yaşanan gelişmeler bu yükselişin en önemli sebebidir. (Grafik 1)

Grafik 1- Dünya Kiraz Üretim Alanları ve Miktarı (2015-2019)

Kaynak: Tarım Ürünleri Piyasa Raporu, 2021

Dünya kiraz üretiminde 2019 yılı itibariyle 2,5 milyon ton kiraz üretilmiş ve ekim alanları 444 bin hektara ulaşmıştır. (Tablo 2)

Tablo 2-Dünya Kiraz Üretim Verileri (2015-2019)

	2015	2016	2017	2018	2019
Alan (bin ha)	412	421	423	425	444
Verim (ton/ha)	5,45	5,54	5,81	6,04	5,85
Üretim (bin ton)	2.247	2.329	2.455	2.568	2.596

Kaynak: Tarım Ürünleri Piyasa Raporu, 2021

FAO verilerine göre dünya kiraz üretiminde Türkiye 2019 yılında 84 bin hektar kiraz dikim alanı ve yaklaşık 664 bin ton üretim miktarı ile dünya kiraz üretim alanı ve üretim miktarı sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Kiraz dikim alanında Türkiye'yi 38 bin ha ile Şili, 35 bin ha ile ABD takip etmektedir. Üretimde ise ikinci sırada 321 bin ton ile ABD, üçüncü sırada 233 bin ton ile Şili yer almaktadır.

2020 yılında küresel kiraz üretim miktarı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Türkiye, yaklaşık 725 bin tonluk üretim miktarı ile dünyadaki kiraz üretiminin %27,41'ini tek başına gerçekleştirmektedir. Türkiye'yi 2019 yılında olduğu gibi 2020 yılında da ABD ve Şili takip etmektedir. (Tablo 3)

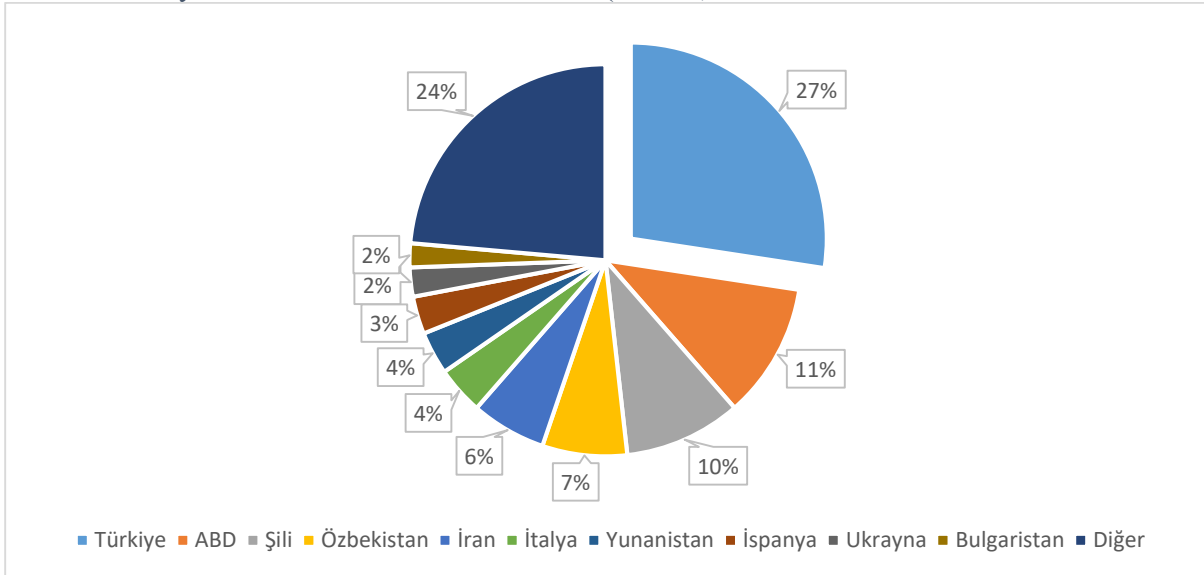

Tablo 3-Dünya Kiraz Üretim Miktarı-2020

Sıralama	Ülke	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Miktarı Oranı (Ülke/Toplam) %
1	Türkiye	724.944	27,41
2	ABD	294.900	11,15
3	Şili	255.471	9,66
4	Özbekistan	185.068	7,00
5	İran	164.080	6,20
6	İtalya	104.380	3,95
7	Yunanistan	93.740	3,54
8	İspanya	82.130	3,11
9	Ukrayna	63.550	2,40
10	Bulgaristan	52.330	1,98
	Toplam (Dünya)	2.644.745	100,00

Kaynak: FAOSTAT verileri ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

Grafik 2-Dünya Kiraz Üretiminde İlk 10 Ülke (Miktar)-2020

Kaynak: FAOSTAT (Erişim 2022)

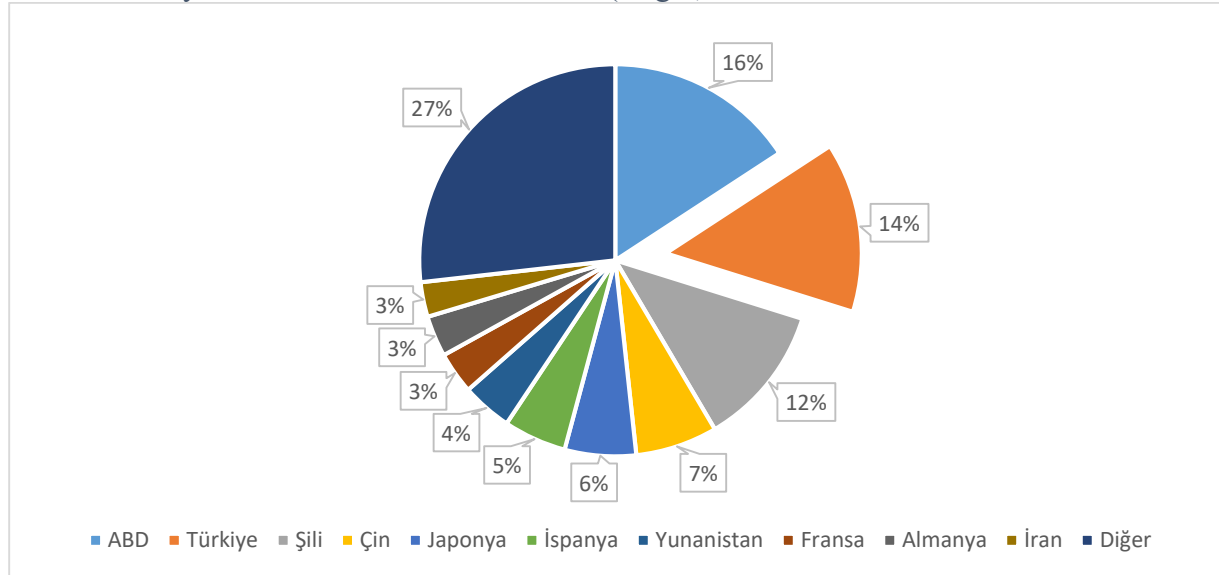
Üretim miktarıyla ilk 10'a giremeyen birçok ülke üretim değerinde ilk 10'a girebilmiştir. Dünya kiraz üretiminin %11,15 ini gerçekleştiren ABD'nin üretim değeri dünyadaki toplam değer %15'inden fazladır. Türkiye ise dünyada üretimin %27'sinden fazlasına sahipken üretim değeri aynı oranda olmayıp %14 civarında kalmıştır. (Tablo 4) Bu durum üretilen kirazın cinsine, tüketici tercihlerine bağlı olmakla birlikte sadece bu hususa dayandırılmamalıdır. Birim üründen elde edilen katma değer artırılması için ürünün yetiştirilme biçiminden, ilaçlama, paketlenme ve pazarlama stratejilerine kadar tüm süreçlerin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Tablo 4-Dünya Kiraz Üretim Değeri-2020

Sıralama	Ülke	Üretim Değeri (1.000 USD)	Üretim Değeri Oranı (Ülke/Toplam) %
1	ABD	669.640	15,79
2	Türkiye	595.136	14,03
3	Şili	496.104	11,70
4	Çin	286.851	6,76
5	Japonya	249.454	5,88
6	İspanya	219.989	5,19
7	Yunanistan	176.408	4,16
8	Fransa	146.212	3,45
9	Almanya	143.594	3,39
10	İran	121.449	2,86
	Toplam (Dünya)	4.240.809	100,00

Kaynak: FAOSTAT verileri ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

Grafik 3-Dünya Kiraz Üretiminde İlk 10 Ülke (Değer)- 2020

Kaynak: FAOSTAT (Erişim 2022)

1.1.2 Türkiye’de Kiraz Üretimi

Ülkede, farklı türlerde kiraz yetiştirilmekle birlikte ticari anlamda “Türk Kirazı” olarak bilinen 0900 Ziraat çeşidi ağırlıktadır. Kiraz üretimi başlıca İzmir, Manisa, Afyonkarahisar, Konya, Bursa, Amasya, Niğde, Isparta, Denizli illerinde gerçekleşmektedir. İlk hasat İzmir ve Manisa’da Nisan sonunda, son hasat Temmuz sonunda Konya yöresinde yapılmaktadır.³

TÜİK verilerine göre 2020 yılında Türkiye’de 724.944 ton üretim miktarına ulaşılmış, 33 kg/ağaç verimle de önemli verim artışı sağlanmıştır. 2021 yılında ise üretim 689.834 tona gerilemiştir. Son 5 yılın verilerine bakıldığında meyveliklerin alanında gerileme yaşandığı görülmektedir. (Tablo 5)

³ Kiraz Yetiştiriciliği, MAREM-2011

Tablo 5- Türkiye’de Kiraz Üretimi

	Meyve Veren Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Adet)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)	Verim (Kg/Meyve Veren Ağaç)	Üretim Miktarı (Ton)
2017	21.587.185	6.332.426	854.009	29	627.132
2018	20.879.763	6.059.980	840.866	31	639.564
2019	21.114.922	5.917.070	834.474	31	664.224
2020	21.805.193	5.579.321	827.294	33	724.944
2021	22.154.903	5.378.448	815.468	31	689.834

Kaynak: TÜİK (Erişim 2022)

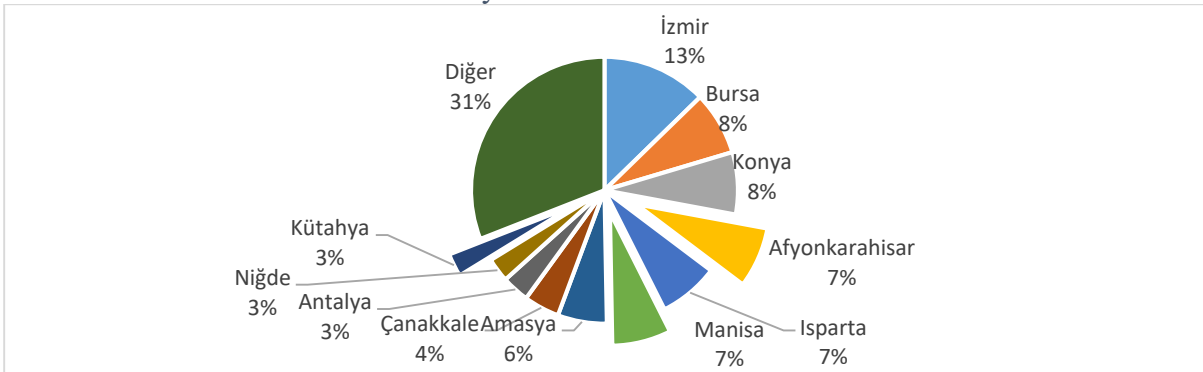
2021 yılı üretim miktarı baz alınarak yapılan sıralamada ilk 10 il aşağıda verilmiştir (Tablo 6). İzmir 87.667 ton üretimle ülke üretiminin %12’sinden fazlasını karşılamaktadır (Grafik 4). İzmir’i Bursa, Konya ve Afyonkarahisar illeri takip etmektedir. Toplu meyveliklerin alanında da İzmir yaklaşık 120 bin dekarla ilk sıradadır. Manisa 94 bin dekarlık ekim alanıyla dikkat çekmektedir.

Tablo 6- Kiraz Üretiminde ilk 11 İl -2021

İl	Üretim Miktarı (Ton)	Üretimdeki Payı (%)	Toplu Meyveliklerin Alanı (Dekar)
İzmir	87.667	12,71	119.389
Bursa	52.971	7,68	58.274
Konya	51.942	7,53	70.463
Afyonkarahisar	50.793	7,36	44.040
Isparta	50.281	7,29	51.475
Manisa	49.343	7,15	94.088
Amasya	41.084	5,96	26.734
Çanakkale	29.830	4,32	17.570
Antalya	23.002	3,33	20.262
Niğde	20.068	2,91	26.250
Kütahya	19.415	2,81	27.257
Toplam	689.834	100	815.468

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

Grafik 4- İllerin Kiraz Üretimdeki Payı-2021

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

1.1.3. TR33 Bölgesinde Kiraz Üretimi

Türkiye kiraz üretiminde Afyonkarahisar dördüncü, Manisa altı, Kütahya onbir ve Uşak otuzyedinci sıradadır. Afyonkarahisar ve Manisa illeri ülkedeki dikili alanların ve kiraz üretiminin yaklaşık %15'ine sahiptir. (Tablo 10)

Tablo 7- TR33 Bölgesi Kiraz Üretim Verileri-2021

Üretim Sıralaması	İl/Bölge/Ülke	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Üretim Alanı Payı (Yüzde)	Üretim Miktarı (Ton)	Üretimdeki Payı (Yüzde)
4	Afyonkarahisar	44.040	5,40	50.793	7,36
6	Manisa	94.088	11,54	49.343	7,15
11	Kütahya	27.257	3,34	19.415	2,81
37	Uşak	3.847	0,47	2.267	0,33
	TR33	169.232	20,75	12.818	17,65
	Türkiye	815.468	100,00	689.834	100,00

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

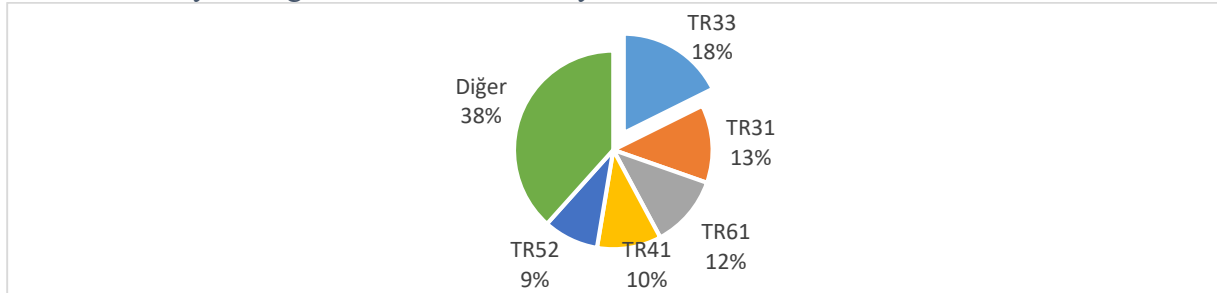
Düzye 2 Bölgelerinde TR33 Bölgesi %17,66'lık üretim payı ve %20,75'lik dikili alan payıyla ülke kiraz üretiminde lider konumdadır. TR33 Bölgesini TR31 Bölgesi %12,71 üretim payı ve %14,64'lük üretim alanı ile takip etmektedir.(Tablo 8)

Tablo 8-Düzye 2 Bölgeleri Kiraz Üretim Verileri-2021 (İlk 5 Bölge)

Üretimdeki Sıralaması	Düzye 2 Bölgeleri	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Payı (Yüzde)	Üretim Alanları (Dekar)	Üretim Alanı Payı (Yüzde)
1	Afyonkarahisar, Kütahya, Manisa, Uşak-TR33	121.818	17,66	169.232	20,75
2	İzmir-TR31	87.667	12,71	119.389	14,64
3	Antalya, Isparta, Burdur-TR61	81.305	11,79	80.088	9,82
4	Bursa, Eskişehir, Bilecik-TR41	72.323	10,48	86.879	10,65
5	Konya, Karaman-TR52	62.114	9,00	90.344	11,08
	Türkiye	689.834	100,00	815.468	100,00

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

Grafik 5-Düzye 2 Bölgeleri Kiraz Üretim Payı -2021

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

TR33 Bölgeleri ilçelerinde kiraz üretimi incelendiğinde 2021 yılında 34.500 tonla Sultandağı (Afyonkarahisar) ilk sırada yer almaktadır. Sultandağı'nı Demirci (Manisa) ve Çay (Afyonkarahisar) ilçeleri takip etmektedir. Üretimde dördüncü sırada bulunan Şehzadeler (Manisa) ilçesi ile birlikte bu ilçeler yıllık 10 bin tonun üzerinde üretim gerçekleştirmişlerdir. (Tablo 12)

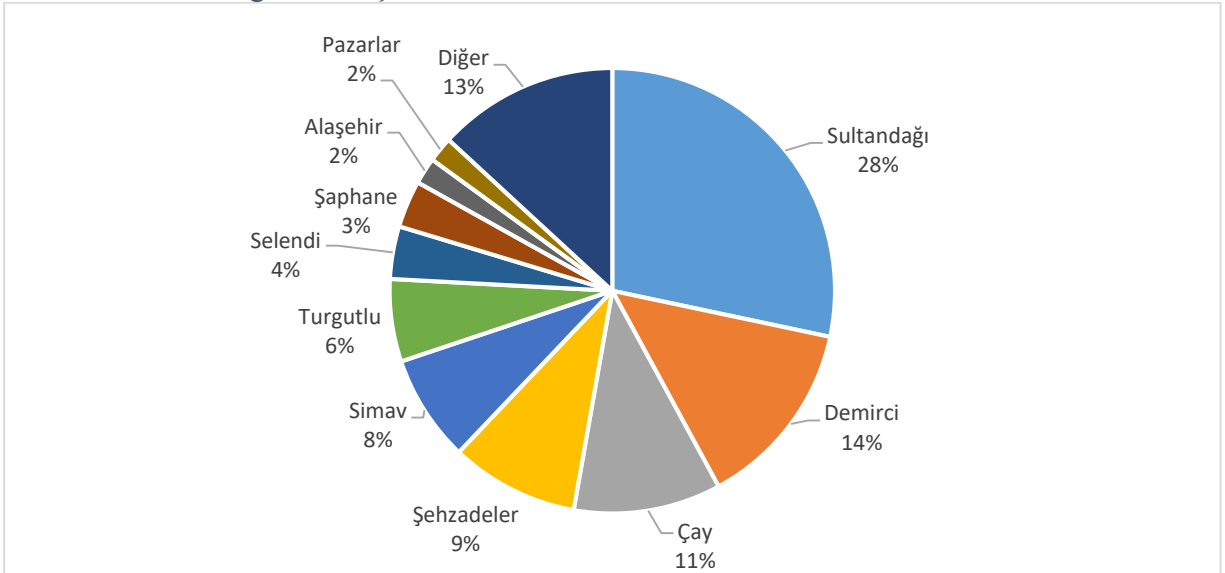
Tablo 9-TR33 Bölgesi İlçeleri Kiraz Üretim Verileri 2021- İlk 10 İlçe

İl	İlçe	Üretim (Ton)	Bölge İçi Üretim Payı (Yüzde)
Afyonkarahisar	Sultandağı	34.500	28,32
Manisa	Demirci	16.764	13,76
Afyonkarahisar	Çay	13.031	10,70
Manisa	Şehzadeler	11.350	9,32
Kütahya	Simav	9.450	7,76
Manisa	Turgutlu	7.296	5,99
Manisa	Selendi	4.655	3,82
Kütahya	Şaphane	4.169	3,42
Manisa	Alaşehir	2.355	1,93
Kütahya	Pazarlar	2.237	1,84
TR33		121.818	100,00

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

Sultandağı ilçesi 2021 yılında TR33 Bölgesi kiraz üretiminin %28'inden fazlasını gerçekleştirmiştir. Demirci ve Çay ilçeleri ile birlikte bu üç ilçe bölgedeki üretimin yarısından fazlasını, Türkiye'deki kiraz üretiminin yaklaşık % 9'unu tek başına gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin dünya kiraz üretimindeki liderliği ve üretim miktarı göz önünde bulundurulduğunda bu üretim miktarının büyüklüğü daha rahat anlaşılabilir.

Grafik 6-TR33 Bölgesinde İlçelerin Kiraz Üretim Oranları 2021

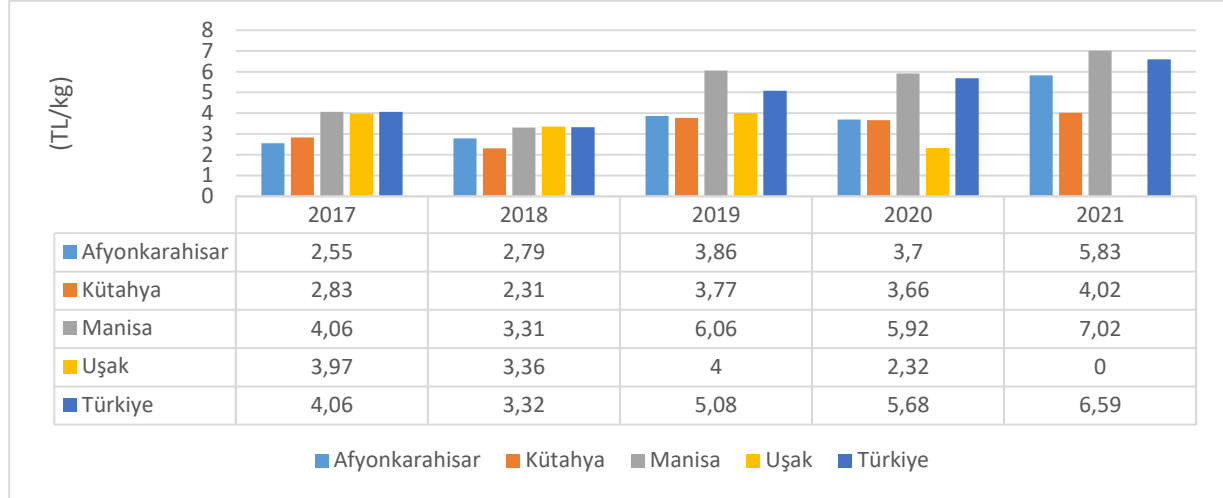

Kaynak: TÜİK ve ZAFER Hesaplamaları (Erişim 2022)

Kiraz Üretici Fiyatları

Afyonkarahisar üretici fiyatları ilin yüksek üretim miktarına rağmen gerek mevsimsel gerekse iklimsel nedenlerle Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Manisa ise erken hasat avantajıyla birim miktarda Türkiye ortalamasının üzerinde fiyatlandırmaya sahiptir. (Tablo 13)⁴

Tablo 10-TR33 Bölgesi Kiraz Üretici Fiyatları (2017-2021)

Kaynak: TÜİK (Erişim 2022)

1.2. Kiraz Üretimine Devlet Destekleri

Türkiye’de tarımsal ürünlere farklı alanlarda destek verilmektedir. Tarım sigortası, sertifikalı tohum, fidan, iyi tarım uygulamaları, organik tarım, mazot, gübre ve organik tarım destekleri bunların başlıcalarıdır. Geçmiş yıllara ait destekler TL/kg bazında özet şekilde verilmiştir. (Tablo 11)

Tablo 11-Kiraz Üretimine Devlet Destekleri (2015-2019)

Yıllar	Verilen Destek (TL/kg)			
	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,004	0,010	0,007	0,021
2016		0,016		0,016
2017	0,001	0,005	0,012	0,018
2018	0,001	0,005	0,013	0,019
2019	0,001	0,005	0,019	0,025
2020	0,001	0,005	0,019	0,025

Kaynak: Tarım Ürünleri Piyasa Raporu (TEPGE)-2021

⁴ Uşak ili 2021 yılı fiyat verilerine ulaşılamamıştır.

2021 yılı destekleri ise TL/da bazında Tablo 12’de özetlenmiştir.

Tablo 12-Kiraz Üretiminde Devlet Destekleri-2021

Destek Türü	Destek Alanı	Destek Miktarı (TL/da)
Yurtiçi Sertifikalı Fidan/Fide Desteği	Meyve (Nar ve Muz Hariç)-Standart	100
	Meyve (Nar ve Muz Hariç)-Sertifikalı	280
İyi Tarım Uygulamaları Desteği (Meyve-Sebze)	Bireysel	50
	Grup	40
Organik Tarım Desteği (Kiraz meyvesinin dahil olduğu alan)	1.kategori ürünler (Bireysel)	70
	1.kategori ürünler (Grup)	35
Diğer	Mazot	17
	Gübre	8

Kaynak: <https://www.yatirimadestek.gov.tr>, <https://www.tarimorman.gov.tr>

Kiraz Girdi Pariteleri

2020 yılında kiraz üretici fiyatı bir önceki yıla göre %12,43 oranında bir artışla 5,55 TL/kg olmuştur. Bununla birlikte gübre fiyatı %6,8 artarak 2,02 TL/kg, mazot fiyatı ise %5,7 azalarak 6,07 TL/kg olmuştur. 2020 yılında kiraz girdi paritelerinde bir önceki yıla oranla kiraz/gübre paritesinde %7,0 ve kiraz mazot paritesinde de yaklaşık %21 oranında bir artış gerçekleşmiştir. (Tablo 13)

Tablo 13- Kiraz Girdi Pariteleri (2016-2020)

	2016	2017	2018	2019	2020
Kiraz Fiyatı (TL/kg)	3,44	4,09	3,00	4,86	5,55
Gübre Fiyatı (TL/kg)	0,90	1,10	1,62	1,89	2,02
Mazot Fiyatı (TL/kg)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
1 Kg Kiraz ile Alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Kiraz/Gübre	3,84	3,73	1,86	2,57	2,75
Kiraz/Mazot	0,89	0,87	0,52	0,76	0,92

Kaynak: Tarım Ürünleri Piyasa Raporu 2021 (TEPGE)

2. TİCARET

Dış ticaret analizinde kullanılan veriler, ilgili ülkelerin kaynak olarak kullanılan veri tabanlarına raporladığı rakamlardan yola çıkılarak elde edilmektedir. Ticaret partneri ülkelerin gümrüklerinde yapılan sınıflandırmalar her zaman tutarlı olmamakla beraber aynı ürün çeşitli sebeplerden ötürü çıkış ve giriş yapılan gümrüklere farklı şekillerde beyan veya kayıt ettirilebilmektedir. Çeşitli sebeplerle ticaret verileri elde edilemeyen ülkelerin yansıtma verileri⁵ değerlendirilmesi de küresel ticaret verilerinin tutarlı ya da en azından hatasız olmadığını göstermektedir.

Dünya ticaretinde kayıt dışı ekonominin belli bir paya sahip olduğu göz ardı edilmemelidir. Bazı ülkelerde kayıt dışının anormal seviyelerde olması da veri sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Yine faturalardaki usulsüzlükler ve yasa dışı uygulamalarda veri sağlamada karşılaşılan olumsuz durumlardır.

Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Center, (ITC))'nin ihracatta “free on board” (FOB)⁶, ithalatta ise “cost insurance and freight”⁷ (CIF), değerlerini kullanması da toplam ithalat-ihracat değerlerindeki farkın ana nedenidir. Örneğin Türkiye'nin Rusya'ya belli bir üründe yaptığı ihracat, aynı veri tabanında Rusya'nın o üründe Türkiye'den yaptığı ithalatla örtüşmemektedir. Bunun ana nedeni ithalattaki sigorta ve navlun bedelidir.

Bu nedenlerle bu ticaret raporu diğer benzeri raporlar gibi yönlendirme niteliğinde olup başka araştırmalarla desteklenmeli ve istatistiklerin yüzde yüz güvenilir olmadığı unutulmamalıdır.

Raporun bu bölümü, **080929** GTİP kodlu taze kiraz meyvesinin Dünya ve Türkiye'deki ticaret verilerine ve buna bağlı analizlere ayrılmıştır. Çalışmanın tek ürün gamına yoğunlaşmasının nedeni; o ürünün işlenmiş ürünleri de dahil edildiğinde ticaret payının büyüklüğünde ciddi bir fark oluşmaması ve raporun konu bütünlüğü dolayısıyla da veriminin göz önünde bulundurulmasından kaynaklanmaktadır.

2.1. İthalat

2.1.1. Dünya Kiraz İthalatı

Dünya kiraz ithalatı; en büyük on ithalatçı ülkenin ithalat değeri ve miktarı, ticaret dengesi, birim değer, ithalatın son beş yılda büyümesi, ülkenin dünya ithalatındaki payı, ithalatçı ülkelerin ortalama ne kadar uzaklıktan ithalata katlandıkları, ithal edilen ülkenin konsantrasyonu⁸, uyguladıkları ortalama gümrük tarifeleri ve iş yapabilme kolaylığı sıralaması⁹ bazında Tablo 14'te incelenmiştir.

⁵ İlgili verilerin ülkelerdeki savaş, doğal afet, ambargo gibi nedenlerle önceki yıllardaki verileri analiz edilerek tahmini şekilde oluşturulmasıdır.

⁶ Fiyatı konusunda alıcı ile satıcı arasında bir anlaşmaya varılmış olan malın, alıcını göstereceği gemiye yükleninceye değin gerçekleşecek bütün giderlerin satıcı tarafından ödenmesine dayanan bir alışveriş yöntemi, bir malın gemide teslim fiyatı.

⁷ Satış türü, mal bedeli, taşıma ve sigorta bedeli ödenmiş olarak yapılan satış ve teslim şeklini ifade etmekte olup münhasıran deniz aşırı taşımalara konu edilen emtianın satış türüne işaret etmektedir.

⁸ Pazar Yoğunlaşma Oranı: Uluslararası ticarete bu oran 1'e ne kadar yakın olursa o ülkedeki pazarın daha az ülke tarafından kontrol edildiği anlaşılır. Oran 1 olduğunda tek ülkenin tekelliği var kabul edilir. Oran 0'a yaklaştığında çok rakipli bir pazar olduğu varsayılır.

⁹ Dünya Bankası'nın çeşitli metodolojilerle ülkeleri 1-190 arasında sıraladığı bir değerlendirme yöntemi. O ülkede iş ve ticaret yapabilme kolaylığını belirtir. Üst sıralar iyi alt sıralar kötü derecelendirmeyi gösterir.

Tablo 14- Dünya Kiraz İthalat Verileri (İlk 10 Ülke)

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İthalat Değeri (USD bin)	2021 Yılı Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021 Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	Dünya İthalatındaki Payı (%)	İthal Edilen Ülkelerin Ortalama Uzaklığı (km)	Pazar Yoğunlaşma Oranı	Uygulanan Ortalama Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Dünya	5.027.906	-801.402	1.011.028	4.973	16	13	100	14.250	0.5		
Çin	1.856.987	-1.856.913	304.818	6.092	22	26	36.9	18.432	0.89	13.3	31
Hong Kong	1.587.255	-512.876	283.283	5.603	30	28	31.6	18.328	0.91	0	3
Almanya	187.016	-170.564	48.531	3.854	1	0	3.7	1.792	0.29	4.4	22
Güney Kore	167.963	-167.963	17.448	9.626	-1	-3	3.3	12.969	0.56	15	5
Kanada	155.409	-92.590	31.900	4.872	4	-1	3.1	1.586	0.89	1.7	23
Rusya	134.975	-134.835	88.987	1.517	10	8	2.7	2.330	0.25	3.2	28
ABD	111.935	346.391	16.260	6.884	8	4	2.2	6.201	0.4	0	6
Tayvan	111.283	-111.283	11.964	9.301	-1	-5	2.2	12.977	0.34	9.8	15
Avusturya	102.779	-22.493	26.511	3.877	10	10	2	1.448	0.75	4.4	27
Birleşik Krallık	64.219	-62.655	15.000	4.281	4	-3	1.3	5.258	0.33	4.4	8

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

İthalat Değeri, Miktarı, Ticaret Dengesi, Dünya İthalatındaki Pay, Birim Değer

2021 yılında dünyada 5.027.906.000 USD'lik kiraz ithal edilmiş olup bu değer miktar olarak yaklaşık 1 milyon tona tekabül etmektedir. Kiraz meyvesinin ton bazında ortalama birim değeri 4.973 USD olmuştur. Son beş yılda dünyada ithalat değer bazında %16, miktar bazında ise %13 büyüme kaydetmiştir.

Çin 2021 yılında 1.856.987.000 USD ithalat gerçekleştirerek 304.818 ton kiraz satın almıştır. Buna özel idari bölge olarak Çin'e bağlı Hong Kong da katılırsa; Çin, yarım milyon tonun üzerinde kiraz satın alarak yaklaşık 3,5 milyar USD kiraz ithalatı gerçekleştirmiş olmaktadır. Bu rakamlar dünya kiraz ithalatının değer olarak %68,5, miktar olarak da %58,1'ine tekabül etmektedir. Dünya kiraz ithalatında 2. sıradaki Hong Kong'un nüfusu (yaklaşık 7,5 milyon) ve yüzölçümü göz önüne alındığında re-export¹⁰ yaptığı düşünülebilir. Bu durum ticaret dengesinde de kendini göstermektedir. Tek başına Çin ve Hong Kong'un ithalat miktarı ve değerine bakarak bile bu pazarın ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir.

Bir diğer önemli ithalatçı ülke olan Almanya yaklaşık 50 bin ton kiraz satın alarak 187.016.000 USD ithalat gerçekleştirmiştir. Dünya ithalatındaki payı % 3,7 olan ülke Avrupa'nın en büyük dünyanın üçüncü büyük ithalatçısı konumundadır.

Diğer önemli ithalatçı ülkeler Güney Kore, Kanada, Rusya, Tayvan, ABD, Avusturya ve Birleşik Krallıktır. İthalat miktarı yüksek olan ABD'nin ticaret dengesinin artıda olması bu

¹⁰ Mal bedelleri için transfer yapılarak veya yapılmaksızın, satın alınan ya da yurtdışına satılmış malların transit olarak veya doğrudan doğruya ithalat ve ihracat rejimi hükümlerine tabi olmaksızın başka bir ülkeye satılmasına denilmektedir.

ülkenin hem ihracatçı hem de ithalatçı konumunu ortaya koymaktadır. Bu durumda ABD'nin kiraz üretiminin payı olmakla birlikte tüketici talepleri ve re-export'un payı da önemlidir.¹¹

İthal edilen kiraz birim değer bazında incelendiğinde başta Çin olmak üzere uzak doğu ülkelerinin yüksek birim değerlerle ithalat yaptığı görülmektedir. Bu durum genel olarak navlun maliyetlerinden kaynaklansa da dikkate değer bir göstergedir. Birim değer bazında Rusya'nın düşük kalması ülkemizin ana pazarı olması nedeniyle özellikle incelenmesi gereken bir noktadır.

İthalat Büyümesi, İthal Edilen Ülkelerin Ortalama Uzaklığı, Pazar Yoğunlaşma Oranı

Değer bazında son yıllarda ithalat büyüme oranlarına bakıldığında sadece Çin ve Hong Kong'un dünya ithalat büyüme ortalamasının da üzerinde büyüdüğü görülmektedir. Bu önemli ithalatçı ülkelerin büyüme trendi hem ithalat hacimleri hem de büyüme oranı açısından önem arz etmektedir. Aynı ülkeler miktar bazında da benzer bir trend izlemektedir. Tayvan ve Güney Kore'nin ise son yıllarda kiraz ithalatlarında daralma olduğu göze çarpmaktadır. Bu verilerle ihracatçıların küçülen pazarlar yerine büyüyen pazarları hedeflemeleri daha makul görülebilir.

Kiraz ithalatı için dünyada katlanılan ortalama mesafe 14.250 km. iken en büyük ithalatçılardan Çin ve Hong Kong bu mesafenin üzerinde ithalat yapmaya katlanmaktadır. Diğer Uzakdoğu ülkeleri için de bu durum geçerlidir. Bu durum özellikle ülkemiz ihracatçıları açısından dikkatle değerlendirilmelidir. Rusya ve Avrupa ülkelerinin ithalat için katlandıkları mesafe ise çok daha düşüktür.

Tablo pazar yoğunlaşma oranı açısından incelendiğinde Çin, Hong Kong, Güney Kore, Avusturya ve Kanada'da yoğunlaşma yüksek ve rekabet düşük seviyededir. Diğer önemli ithalatçı ülkelerde ise dünya ortalamasının altında bir yoğunlaşmaya rastlanmaktadır. Yoğunlaşma oranı rekabetçilik ve hedef pazarlarda rakiplerin analizi için önem arz etmektedir. Sonraki bölümlerde analiz başlığı altında bu konuya daha detaylı değinilecektir.

Gümrük Tarifeleri ve İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması

Uluslararası ticarete uygulanan gümrük tarifeleri ürünün fiyatına doğrudan etki etmektedir. Bu durum hedef pazar seçiminde doğrudan bir kriter olarak incelenmektedir.¹² En büyük kiraz ithalatçısı Çin ithalatta ortalama %13,3 gibi yüksek bir gümrük tarifesi uygularken Hong Kong kiraz ithalatında vergi uygulamamaktadır. Bu durum ihracatta Çin yerine Hong Kong'un tercih edilebileceğine dair önemli bir göstergedir. Uzak doğu ülkelerinden Tayvan ve Güney Kore'nin de nispeten yüksek vergiler uyguladıkları görülmektedir.

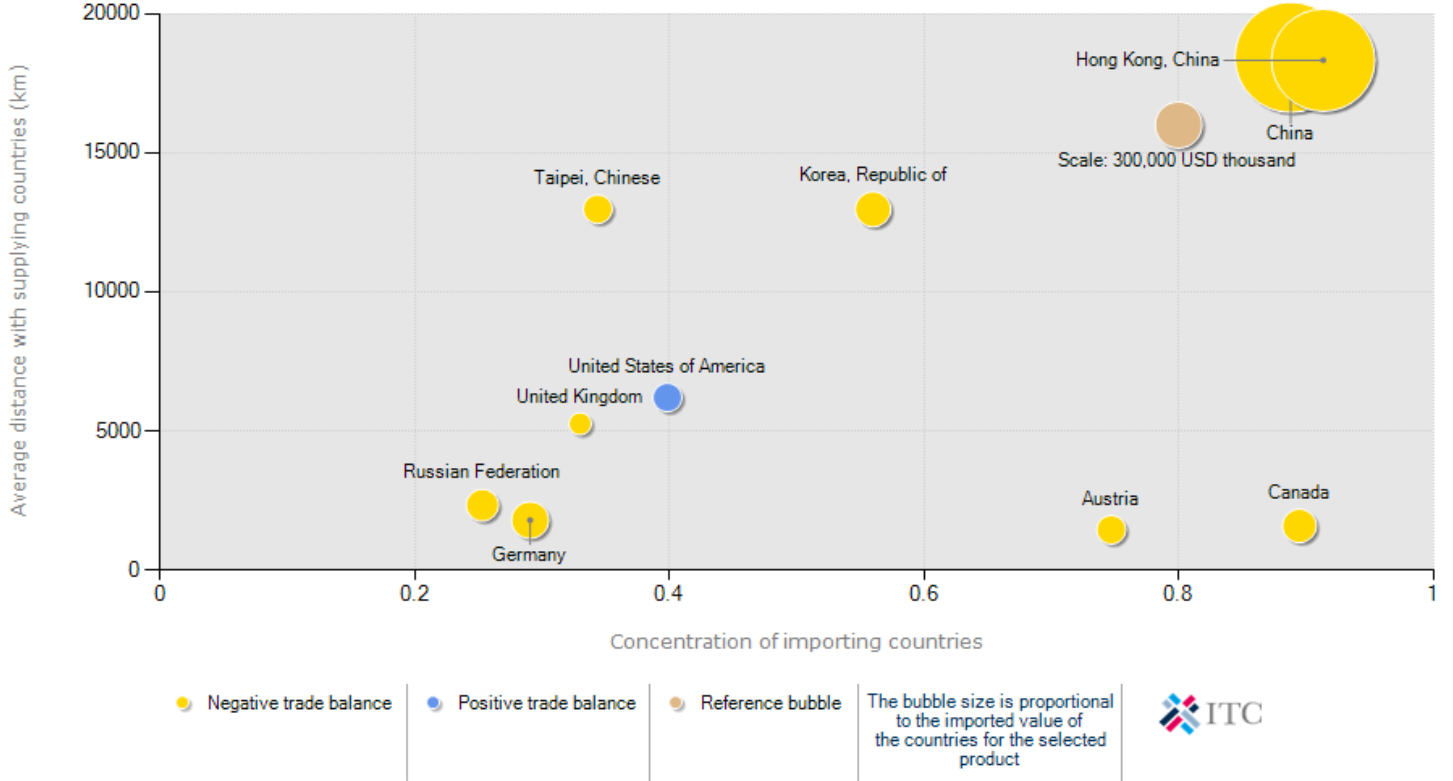
İş yapabilme kolaylığı standartlarında ise yine Hong Kong'un önemli bir avantaja sahip olduğu görülmektedir. Çin ise en büyük on ithalatçı arasında bu kriterde en düşük sıralamaya sahiptir.

¹¹ ABD 2021 yılında 2.350.000 USD re-export gerçekleştirmiştir. Kanada'nın re-export değeri 208.000 USD 'dir. (TradeMap)

¹² Ülkelerin ticaret partneri diğer ülkelerle yaptığı antlaşmalar genel tarifelerden farklılık göstermekte olup bu fark daha sonraki bölümde Türkiye açısından ele alınacaktır.

Grafik 7-Dünya Kiraz İthalatı Mesafe ve Konsantrasyon Balon Grafiği (İlk 10), 2021

Concentration of importing countries and average distance with their supplying countries
for the selected product in 2021
Product: 080929 Fresh cherries (excluding sour cherries)

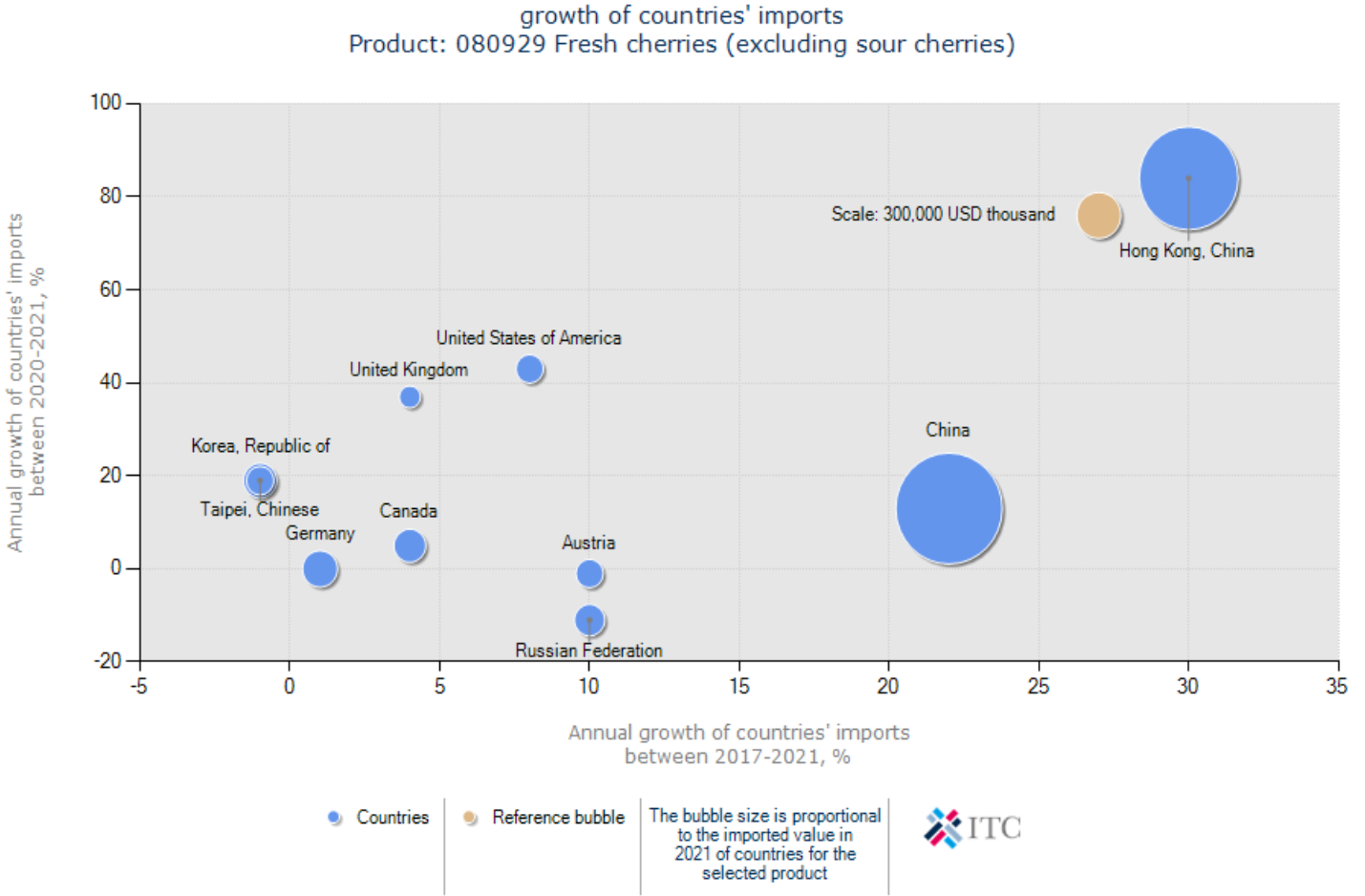
Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Dünya kiraz ithalatı genel bir görünüm olarak Grafik-7’de incelenebilir. Referans balonu (reference bubble) ülkelerin ithalat büyüklüğünü göstermesi açısından (bej renkte) dairesel olarak belli bir büyüklükte gösterilmiştir. Bu büyüklük 300 milyon USD’lik bir hacme tekabül etmekte olup ülkelerin bu dairenin boyutuna göre büyüklüğü ve küçüklüğü ithalat hacmini göstermektedir. Sarı balonlar net ithalatçı ülkeleri, mavi balon ise pozitif ayrışan yani ihracatı ithalattan fazla olan ithalatçı ülkeleri göstermektedir. Grafikte en büyük 10 ithalatçı ülke seçilmiştir. Yatay eksen (x eksen) pazar konsantrasyonunu göstermekte olup 1’e yakın pazarlarda rekabet düşük ve az sayıda ülkenin ağırlığı bulunmaktadır. Dikey eksen (y eksen) ithalatçı ülkelerin ürünü ithal etmek için ne kadar mesafeye katlandıklarını göstermektedir.

Grafikte ABD pozitif ticaret dengesiyle diğer ülkelerden ayrışmaktadır. Uzak Doğu ülkeleri ithalat için katlandıkları uzak mesafelerle Türkiye ve Şili gibi büyük üreticilerin dikkatini cezbetmektedir. Kanada (ABD etkisiyle), Avusturya, Çin ve Hong Kong pazarları yüksek pazar konsantrasyonu ve düşük rekabet ortamına sahiptir.

Grafik 8-İthalatçı Ülkelerin Yıl Bazlı İthalat Büyümeleri (İlk 10), 2017-2021

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Grafik 8’de, yatay eksen ülkelerin son 5 yılda ithalattaki büyümesini gösterirken dikey eksen son yılın (2020-2021) ithalat büyümesini göstermektedir. Balon büyüklüğü de yine Grafik 7’de olduğu gibi ithalat hacmine referans etmektedir. Hong Kong ve Çin hem son 5 yıl hem de son 1 yılda önemli büyüme kaydetmişlerdir. Rusya son yılda daralan ithalatıyla dikkat çekmektedir. Almanya’da ciddi büyüme kaydedilmezken, son 5 yılda (2021 hariç) Tayvan ve Güney Kore küçülme gösteren ülkelerdendir. Diğer ülkeler genel olarak düzenli büyüme göstermektedirler.

2.1.2 Türkiye’nin Kiraz İthalatı

Türkiye, kirazda önemli bir üretici ve ihracatçıdır. Bu nedenle kiraz ithalatı sınırlı kalmış olup yapılan ithalat tüketici tercihlerine bağlanabilir. Bu durum ülkenin pozitif ticaret dengesinden de anlaşılabilir.

Tablo 15-Türkiye Kiraz İthalat Verileri

Sıra	İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021 Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	Dünya İthalatı Payı (%)	İthal Edilen Ülkelerin Ortalama Uzaklığı (km)	Pazar Yoğunlaşma Oranı	Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
	Dünya	5.027.906	-801.402	1.011.028	4.973	16	13	100	14.250	0.5		
1	Çin	1.856.987	-1.856.913	304.818	6.092	22	26	36.9	18.432	0.89	13.3	31
2	Hong Kong	1.587.255	-512.876	283.283	5.603	30	28	31.6	18.328	0.91	0	3
3	Almanya	187.016	-170.564	48.531	3.854	1	0	3.7	1.792	0.29	4.4	22
4	Güney Kore	167.963	-167.963	17.448	9.626	-1	-3	3.3	12.969	0.56	15	5
5	Kanada	155.409	-92.590	31.900	4.872	4	-1	3.1	1.586	0.89	1.7	23
6	Rusya	134.975	-134.835	88.987	1.517	10	8	2.7	2.330	0.25	3.2	28
7	ABD	111.935	346.391	16.260	6.884	8	4	2.2	6.201	0.4	0	6
8	Tayvan	111.283	-111.283	11.964	9.301	-1	-5	2.2	12.977	0.34	9.8	15
9	Avusturya	102.779	-22.493	26.511	3.877	10	10	2	1.448	0.75	4.4	27
10	Birleşik Krallık	64.219	-62.655	15.000	4.281	4	-3	1.3	5.258	0.33	4.4	8
89	Türkiye	119	183.338	41	2.902	90	6	0	2.350	0.87	55.2	33

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Tablo 15 incelendiğinde Türkiye; 2021 yılında 119.000 USD değerinde 41 ton kiraz ithal etmiştir, ithalatta yüksek gümrük tarifesi uygulamaktadır. Son yıllarda değer bazında ithalat büyümesi yüksek, miktar bazında düşüktür. Bu verilerle Türkiye kiraz ithalatında dünyada 89.sırada yer almaktadır.

Tablo 16-Türkiye Kiraz İthalatı (Ülke Bazında)-2021

İhracatçılar	İthalat Değeri 2021 (USD Bin)	İthalat Miktarı 2021(Ton)	Gümrük Tarifesi
Rusya	111	38	55.8
İran	5	2	55.8
Arjantin	2	0	55.8
Şili	1	0	55.8

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Tablo 16'da görüldüğü üzere Türkiye'nin ithal ettiği kirazın büyük bölümü aslında Rusya'ya ihraç edilen ürünlerin iadesi olarak kayda girmektedir. Bunun dışında İran'dan 2 ton kiraz ithalatı yapılmıştır.

2.2. İhracat

2.2.1. Dünya Kiraz İhracatı

Dünya kiraz ihracatı; en büyük on ihracatçı ülkenin ihracat değeri ve miktarı, ticaret dengesi, birim değer, ihracatın son beş yılda büyümesi, ülkenin dünya ihracatındaki payı, ihracatçı ülkelerin ortalama ne kadar uzaklığa ihracat gerçekleştirdikleri, ihraç edilen ülkenin konsantrasyonu ve iş yapabilme kolaylığı sıralaması bazında Tablo 17’de incelenmiştir.

Tablo 17-Dünya Kiraz İhracat Verileri (İlk 10 Ülke)

İhracatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/Ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracat Büyüme(%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracat Büyüme (%)	Dünya İhracatındaki Payı (%)	İhraç Edilen Ülkelerin Ortalama Uzaklığı (km)	Pazar Yoğunlaşma Oranı	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Dünya	4.226.504	-801.402	1.036.336	4.078	18	16	100	9.325	0.43	
Şili	1.767.835	1.767.779	395.045	4.475	44	36	41.8	18.353	0.82	59
Hong Kong	1.074.379	-512.876	238.373	4.507	32	30	25.4	939	1	3
ABD	458.326	346.391	73.976	6.196	-6	-10	10.8	7.509	0.2	6
Türkiye	183.457	183.338	70.469	2.603	6	5	4.3	2.263	0.28	33
İspanya	153.763	138.944	42.640	3.606	13	3	3.6	1.439	0.16	30
Özbekistan	84.855	84.839	60.805	1.396	-4	20	2	1.468	0.33	69
Avusturya	80.286	-22.493	20.787	3.862	6	6	1.9	554	0.82	27
Kanada	62.819	-92.590	9.624	6.527	0	-5	1.5	5.303	0.37	23
Yunanistan	58.221	58.031	26.944	2.161	23	18	1.4	1.633	0.13	79
Avustralya	53.696	42.310	3.909	13.737	5	1	1.3	7.159	0.18	14

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

İhracat Değeri, Miktarı, Ticaret Dengesi, Dünya İhracatındaki Pay, Birim Değer

2021 yılında dünyada 4.226.504.000 USD’lik kiraz ihraç edilmiştir. Bu değer miktar olarak yaklaşık 1 milyon tona tekabül etmektedir. Kiraz meyvesinin ton bazında birim değeri 4.078 USD olmuştur. Son beş yılda dünyada ihracat değer bazında %18, miktar bazında ise %16 büyüme kaydetmiştir.

2021 yılında Şili 1.767.835.000 USD değerinde 395.045 ton kiraz ihraç ederek kiraz ihracatçı ülkeler arasında ilk sırada yer almıştır. Bu rakamlarla dünya kiraz ihracatının %40’ından fazlasını tek başına gerçekleştirmektedir. İkinci sırada Hong Kong yer alsa da pazar konsantrasyonundan da anlaşılacağı üzere ithal ettiği kirazın tamamını Çin’e ihraç etmektedir(re-export). Üçüncü sırada ABD 458.326.000 USD değerinde 346.391 ton kiraz ihracatı gerçekleştirmiştir ve dünya ihracatının %10’luk pazarına sahiptir. Üretimde lider olan Türkiye ise 183.457.000 USD değerinde 70.469 ton kiraz ihracatı gerçekleştirerek dünya ihracatından %4,6’lık pay almıştır. Türkiye’yi sırasıyla İspanya, Özbekistan ve Avusturya takip etmektedir.

İhracat Büyümesi, İhraç Edilen Ülkelerin Ortalama Uzaklığı, Pazar Yoğunlaşma Oranı, İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması

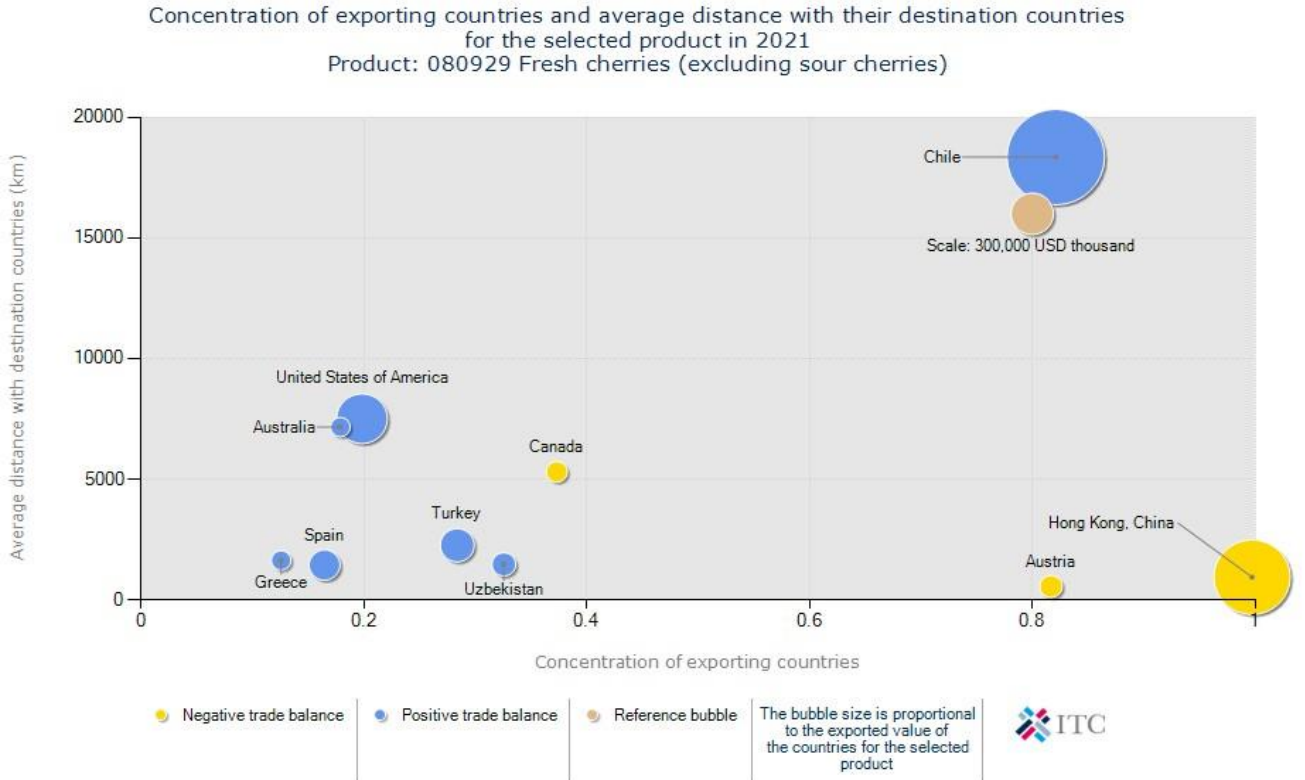
Değer bazında son yıllarda ihracat büyüme oranlarına bakıldığında; Şili, Hong Kong ve Yunanistan'ın dünya ihracat büyüme ortalamasının da üzerinde büyüdüğü görülmektedir. Bu önemli ihracatçı ülkelerden ticaret hacmi nispeten küçük olan Yunanistan ile re-export yapan Hong Kong dışında pazar lideri Şili'nin %44'lük büyümesi oldukça dikkat çekicidir. ABD ve Özbekistan'ın ise son yıllarda kiraz ihracatlarında daralma olduğu göze çarpmaktadır.

Kiraz ihracatı için dünyada katlanılan ortalama mesafe 9.325 km. iken en büyük ihracatçı olan Şili bu mesafenin üzerinde ihracat yapabilmektedir. Diğer ihracatçı ülkeler ortalama ihracat mesafesinin altında kalmıştır.

Tablo pazar yoğunlaşma oranı açısından incelendiğinde Hong Kong'un (raporun analiz bölümünde detaylı incelenecektir) kiraz ihracatında Çin'in giriş kapısı olarak rol aldığı görülmektedir. Şili'nin yoğunlaşma katsayısı dolayısıyla pazarlardaki hakimiyeti yüksektir. Bir diğer yüksek yoğunlaşma oranına sahip ülke ise Avusturya'dır.

İhracatçı ülkeler iş yapabilme kolaylığı sıralaması açısından incelendiğinde Şili, Özbekistan ve Yunanistan diğer ülkelere oranla dezavantajlı konumdadır. Ancak bu sıralamanın gümrük ve ticaret kanunlarına tabilik vb. açısından ithalat yapan ülkelerde daha anlamlı bir değerlendirme sağlayacağı unutulmamalıdır.

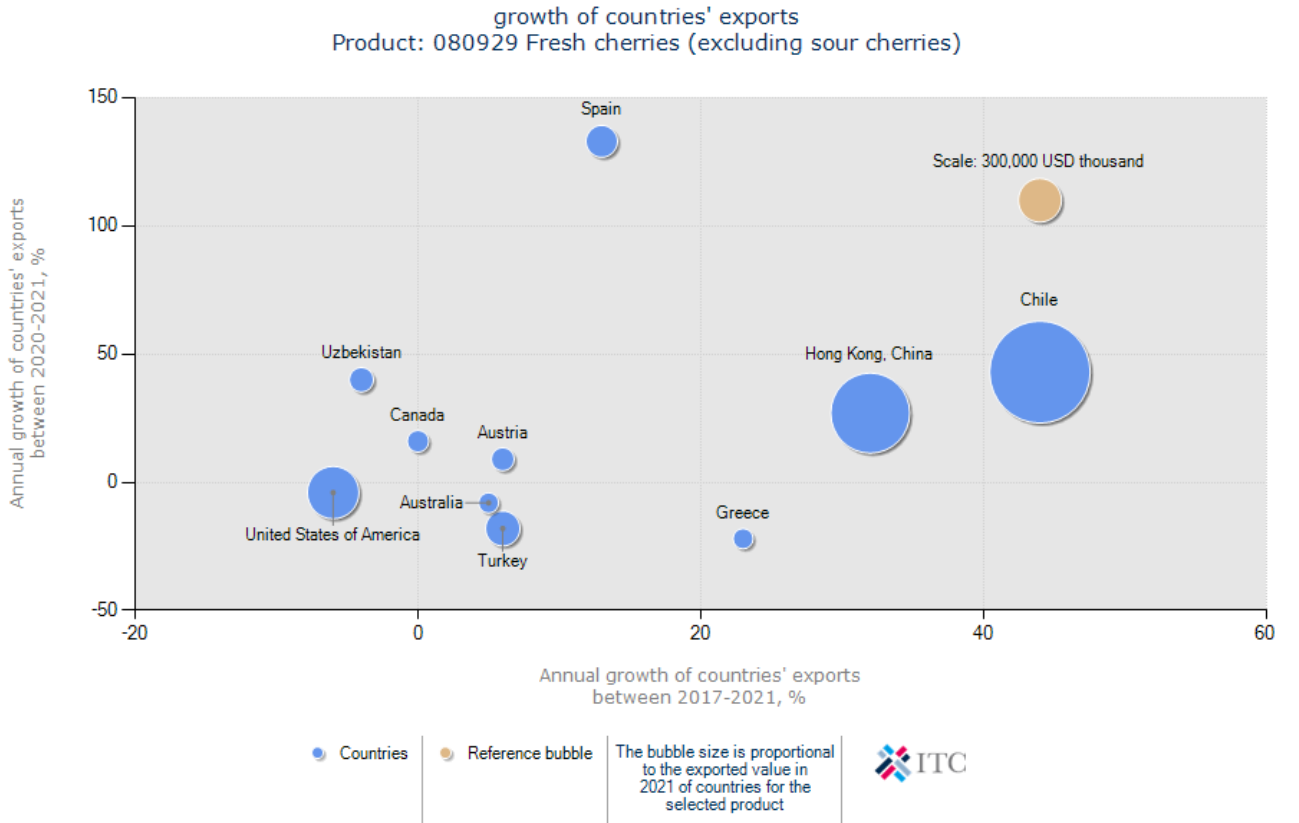
Grafik 9- Dünya Kiraz İhracatı Mesafe ve Konsantrasyonu (ilk 10), 2021

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Grafik 9'da negatif ticaret dengesine sahip olan Hong Kong, Avusturya ve Kanada dikkat çekmektedir. Bu ülkeler analiz aşamasında da incelenecek olup re-export yapmaktadırlar. Referans balonu ile kıyaslama yapıldığında da görüleceği üzere Şili dünyada pazarın lideri konumundadır. Şili çok uzak mesafelere ihracat gerçekleştirirken, pazar konsantrasyonu nispeten yüksek yani partner ülkeleri sınırlı gibi gözükse de Hong Kong ve Çin'e yaptığı ihracatın hacmi bu oranı oldukça etkilemektedir. Yine Hong Kong ve Avusturya'nın da partnerleri sınırlı ancak ihracat mesafeleri kısadır. Yunanistan ve İspanya düşük pazar konsantrasyonu ile pazarlarını çeşitlendirmiş görülmektedir. ABD yüksek ihracat hacmi ile dikkat çekmektedir. Türkiye kısa mesafelere düşük pazar konsantrasyonu ile ihracat gerçekleştirmektedir.

Grafik 10- İhracatçı Ülkelerin Yıl Bazlı İhracat Büyümeleri (İlk 10), 2017-2021

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Grafik 10'da görüleceği üzere Şili ve Hong Kong son yıllarda yüksek büyüme oranlarına ulaşmışlardır. Özbekistan son 5 yılda ihracatta küçülürken son yıl %50'ye yakın büyüme kaydetmiştir. ABD'nin ihracat büyümesi negatif seyrederken Avusturya ve Kanada son yıllarda ihracatını artıran ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Yunanistan'ın son yıl ihracat büyümesi negatifken son 5 yılda iyi bir büyüme grafiği yakalamıştır. Türkiye de son yıl hariç son 5 yılda pozitif ihracat büyümesi yakalayan ülkelerdendir. İspanya'nın son yılda %100'ün üzerinde yakaladığı ihracat büyümesi de oldukça dikkat çekicidir.

2.2.2. Türkiye Kiraz İhracatı

Türkiye'nin kiraz ihracatı genel hatlarıyla Tablo 18'de incelenmiştir. Türkiye'nin önemli pazarlarının detaylı incelemesi ise analiz bölümünde sunulacaktır.

Türkiye, en fazla ihracatı 24.558 ton ve 88.357.000 USD ile Almanya'ya ve 22.677 ton ve 37.616.000 USD ile Rusya'ya yapmıştır. Bu iki ülke Türkiye'den birbirine yakın miktarlarda ithalat yapmalarına rağmen ürünün birim değerinden kaynaklanan ihracat değerleri arasında önemli fark mevcuttur. Irak'ın ithal ettiği birim değer de göz önünde bulundurulursa Türkiye'nin hem düşük hem de yüksek birim değerlerle ihracat yaptığı görülmektedir. Almanya ve Rusya'yı sırasıyla Avusturya, Norveç, Hollanda ve İsveç takip etmektedir. (Grafik 11)

Türkiye'nin son 5 yılda ihracat büyümesine baktığımızda Rusya, Avusturya ve Singapur pazarları önemli gelişme kaydetmiştir. Singapur'un dünya kiraz ithalatında son 5 yılda % 69 büyümesi, ithalat için katlandığı mesafe ve iş yapabilme kolaylığı da bu pazarın önemini artırmaktadır.

Türkiye en çok ihracat yaptığı ilk 10 ülke içinde sadece Rusya ve Norveç'e gümrük vergisi ödemektedir.

Tablo 18'de dikkat çeken bir diğer unsur dünya kiraz ithalatının üçte ikisini gerçekleştiren Hong Kong ve Çin'in Türkiye'nin ihracatında önemli bir paya sahip olmamasıdır. Türkiye 2021 yılında Hong Kong'a 914.000 USD ihracat gerçekleştirmiş, Çin'e ise kayda değer bir ihracat yapmamıştır.

Tablo 18- Türkiye Kiraz İhracat Verileri (İlk 10 Ülke) (2017-2021)

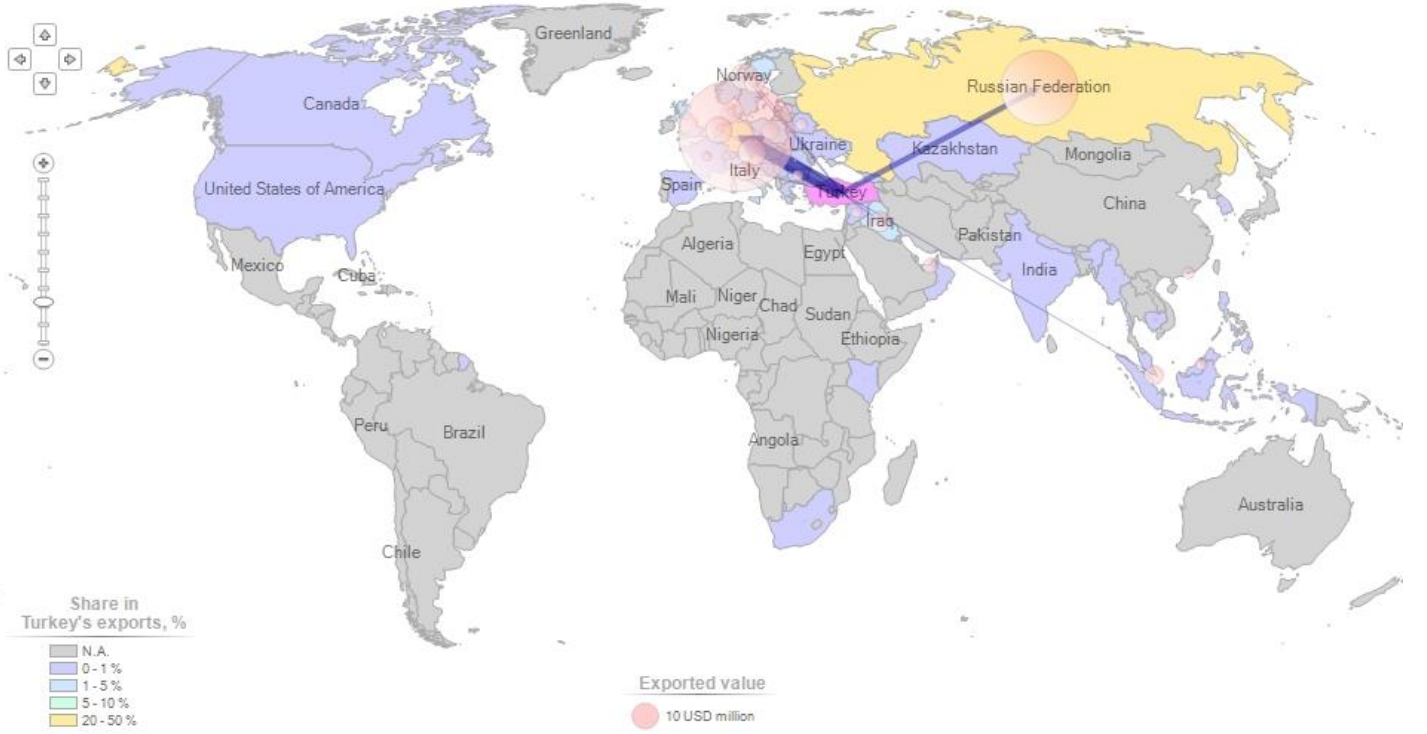
İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/Ton)	2017-2021 Yılları Arası İhracat Değeri Büyümesi (%)	2017-2021 Yılları Arası İhracat Miktarı Büyümesi (%)	İthalatçı Ülkenin Dünya İthalatında ki Payı (%)	2017-2021 Yılları Arası Ülkenin Genel İthalat Büyümesi	Ülkenin İthalat İçin Katlandığı Ortalama Mesafe (km)	Ülkenin Pazar Yoğunluğu Katsayısı	TR'ye Uygulanan Gümrük Vergisi	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Almanya	88.357	24.558	3.598	2	2	3.7	1	1.792	0.29	0	22
Rusya	37.616	22.677	1.659	17	12	2.7	10	2.330	0.25	3.8	28
Avusturya	9.695	2.194	4.419	27	23	2	10	1.448	0.75	0	27
Norveç	8.958	1.519	5.897	4	-2	0.2	-1	3.376	0.71	5.8	9
Hollanda	8.797	2.241	3.925	-4	2	0.8	8	2.809	0.18	0	42
İsveç	4.239	1.311	3.233	-5	-5	0.2	-2	1.438	0.26	0	10
Irak	3.475	7.128	488	0	-11	0.07	0	1.199	0.99		172
Danimarka	3.352	1.030	3.254	2	2	0.2	5	1.660	0.27	0	4
İtalya	3.313	1.153	2.873	5	3	0.7	19	1.254	0.35	0	58
Singapur	2.522	500	5.044	24	27	0.2	69	11.594	0.18	0	2

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Harita 1- Türkiye'nin İhracat Pazarları (İlk 10 Ülke)-2021

List of importing markets for a product exported by Turkey in 2021

Product : 080929 Fresh cherries (excluding sour cherries)

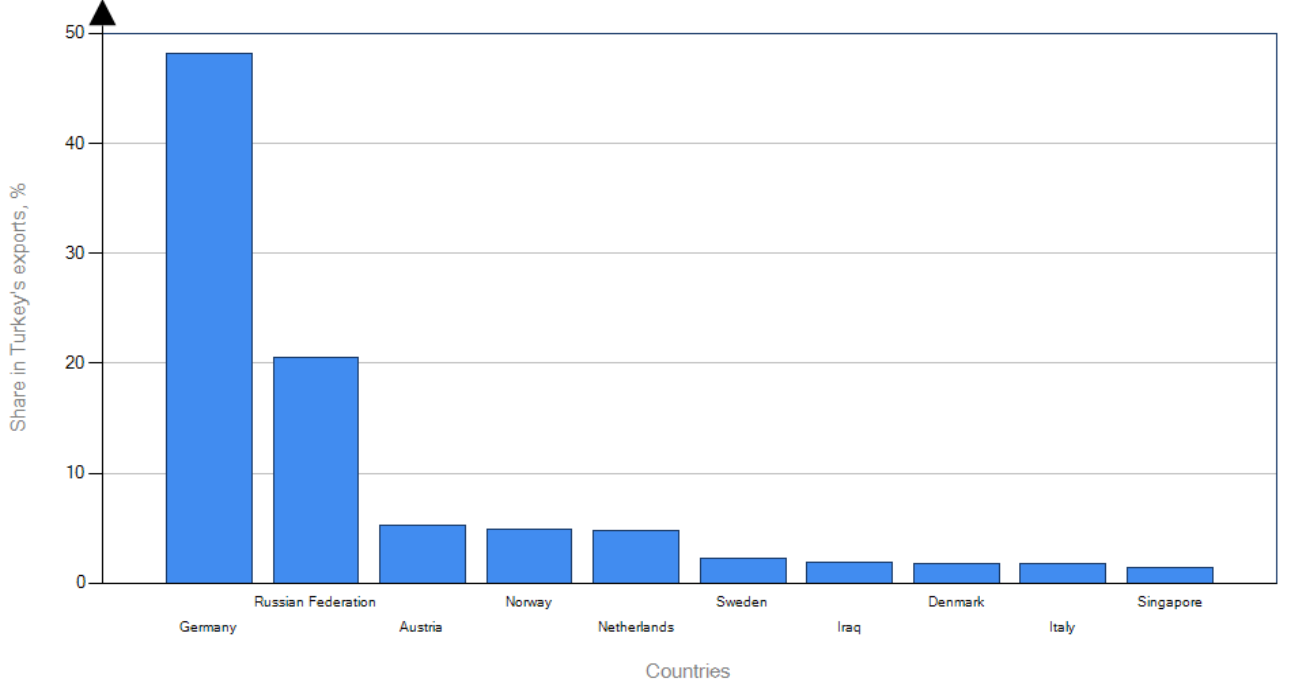
Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Harita 1'de en altta pembe renkle belirtilen referans balonu (*exported value*) 10 milyon USD'lik ihracat değerine tekabül etmektedir. Türkiye'nin ihracat pazarları mavi okla işaretlenmiştir. Türkiye'nin ihracatındaki paylar ise sol alt bölümde (*share in Turkey's export %*) alanında yüzde olarak renklendirilmiştir. Haritada Almanya, Rusya, Avusturya ve Norveç göze çarpan ülkeler; Avrupa ise en büyük pazar olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 11'de ülkelerin Türkiye ihracatındaki payları paylaşılmıştır. Türkiye kiraz ihracatının yarısına yakını Almanya'ya, %20'sinden fazlası ise Rusya'ya yapılmaktadır. Avusturya, Norveç, Hollanda, İsveç, Danimarka, İtalya kiraz ihracatımızda diğer önemli Avrupa ülkeleridir. Komşumuz Irak'ta birim değer bazında olmasa da miktar bazında bir diğer önemli ithalat partnerimizdir.

Grafik 11-Ülkelerin Türkiye Kiraz İhracatındaki Payları (İlk 10 Ülke), 2021

List of importing markets for a product exported by Turkey in 2021
Product: 080929 Fresh cherries (excluding sour cherries)

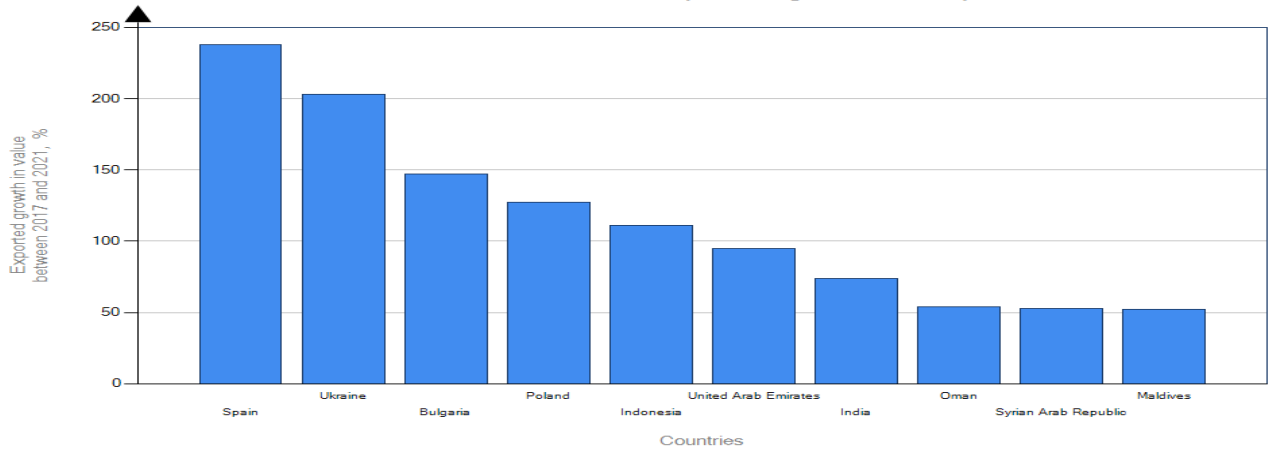

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Grafik 12’de Türkiye’nin son yıllarda kiraz ihracatını en çok artırdığı ülkeler sıralanmıştır. Türkiye’nin İspanya’ya ihracatı son 5 yılda neredeyse %250 büyümüş, Ukrayna % 200’den fazla Bulgaristan, Polonya ve Endonezya ise %100’ün üzerinde büyüme kaydetmiştir. Bu durum ihracatçıların pazar çeşitlendirmesine gitmek istediklerinin kanıtıdır. Türkiye’nin doğal pazarları olan Avrupa ülkeleri ve Rusya dışında Orta Doğu ülkeleri ve Hindistan’a da açılmaya başladığı görülmektedir. Bu ülkelerin ihracat hacimleri şimdilik sınırlı olsa da pazardaki büyüme ve çeşitlenme açısından son derece önemlidir.

Grafik 12-Türkiye’nin İhracat Pazarlarındaki Büyüme Oranları (İlk 10 Ülke), 2017-2021

List of importing markets for a product exported by Turkey in 2021
Product: 080929 Fresh cherries (excluding sour cherries)

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

2.3. Dış Ticaret Destekleri

2.3.1. İhracat Destekleri

Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulunun 2018/12 sayılı Kararı kapsamında, armonize GTİP 07.10 altındaki sebzeler (07.10.10 hariç) ile armonize GTİP 08.11 altındaki meyveler ve sert çekirdekli meyveler ürünlerinin ihracatı, birim miktar bazında ve azami ödeme oranları çerçevesinde desteklenmektedir.

Bu desteğe ihracatçı veya imalatçı-ihracatçı firmalar, karar kapsamı ürünlerin ihraç tarihinden itibaren en geç bir yıl içerisinde başvuru yapabilirler. Başvuruların doğrudan bağlı bulunulan ya da yasal merkez veya şubelerin bulunduğu yerdeki İhracatçı Birliklerine yapılması gereklidir.

İhracat iadesine konu ürünlerin sözleşmeli tarım kapsamında temin edilmesi durumunda üreticiler de destekten faydalanmaktadır. Sözleşmeli tarım kapsamında temin edilerek ihraç edilen ürünlerde ihracat iade miktarları ve azami ödeme oranları %50 veya %100 oranında artırılmaktadır. Ayrıca, söz konusu ürünlerin, organik tarım yöntemleri ile üretilmeleri halinde ihracat iade miktarları ve azami ödeme oranları %50 oranında artırılmaktadır.

Karar kapsamında ihracatçı firmalara nakit ödeme yapılmamaktadır. Söz konusu yardımlar mahsup sistemi ile sağlanmaktadır. Ancak sözleşmeli üretim kapsamında ihracata sağlanan destek artışının yarısı ihracatçı adına açılmış olan mahsup hesabına eklenirken, diğer yarısı doğrudan üreticilere nakit olarak ödenmektedir.

Tablo 19- Kiraz Meyvesi için İhracat İadesi Destekleri

Ürün	GTİP Kodu	İhracat İade Miktarı	Miktar Barajı	Azami Ödeme Oranı
Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (pişirilmemiş, buharda veya suda kaynatılarak pişirilmiş, dondurulmuş)	08.11	175 TL / Ton	% 45	% 6

Kaynak: Sultandağı Kirazı Markalaşma Merkezi Kurulumu Fizibilitesi 2022

2.3.2. Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği

T.C. Ticaret Bakanlığınının 2010/6 sayılı “Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ” çerçevesinde, firmaların ve işbirliği kuruluşlarının (Türkiye İhracatçıları Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, İhracatçı Birlikleri, Ticaret ve/veya Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sektör Dernekleri ve Kuruluşları, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri, Ticaret Borsaları, İşveren Sendikaları ile imalatçıların kurduğu dernek, birlik ve kooperatifleri) yurtdışında gerçekleştirdikleri tanıtım faaliyetleri, yurtdışında açtıkları birimlerine ilişkin kira giderleri ve marka tescili giderleri desteklenmektedir.

2.3.2.1. Yurtdışı Mağaza, Depo, Ofis, Showroom ve Reyon Teşvikleri;

Şirketler, gerçekleştirecekleri faaliyetler için yurtdışında açacakları ve Türkiye’de üretilen ürünler pazarlanacağı,

Açılacak mağaza başına; %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 USD,

Açılacak depo başına; %50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 USD,

Açılacak ofis başına; %50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 USD,

Açılacak showroom başına; %50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 USD,

Kiralanacak reyon başına; %50 oranında ve yıllık en fazla 75.000 USD’ye kadar desteklenmektedir.

Her bir birim kira giderleri desteğinden en fazla bir yıl yararlandırılır.

Kira teşvikinden en fazla on beş birim için yararlanılabilir.

2.3.2.2. Yurtdışı Reklam Tanıtım ve Pazarlama Teşviki

Şirketlerin yurt dışına yönelik olarak gerçekleştirilen görsel ve yazılı tanıtım (Yurt dışına yönelik yayın yapan Türk televizyonları, gazeteleri ile yurt dışında Türkçe yayın yapan televizyonlar, gazeteler vb. basın yayım organlarında verilecek reklamlara ilişkin harcamalar teşvik kapsamında değerlendirilmez), sponsorluk, yurt dışı birimlerinin internet sayfasına ilişkin tasarım, reklam panoları, yabancı dilde hazırlanmış firma katalogları, broşürler, eşantıyon ve tanıtım malzemeleri, elektronik ortamda tanıtım sitelerine verilen reklam giderleri desteklenir.

Yurt dışı birimi olan şirketler, Türkiye’de üretilen ürünler için yurt dışındaki reklam, tanıtım ve pazarlama giderleri;% 60 oranında ve yurt dışı birimin bulunduğu her bir ülke için yıllık en fazla 150.000 USD’ye kadar desteklenir.

Yurt dışı birimi olan şirketlerce, yurtdışı birimin bulunmadığı ülkelerde Türkiye’de üretilen ürünler için gerçekleştirilen reklam, tanıtım ve pazarlama giderleri, yurt içi marka tescil belgesi bulunması ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip olunması ya da marka tescili için başvurulmuş olması koşuluyla;% 60 oranında ve yıllık en fazla 150.000 USD’ye kadar desteklenir.

Yurt dışı birimi bulunmayan ancak yurt içi marka tescil belgesi olan ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip ya da marka tescil başvurusunu yapmış şirketlerce, Türkiye’de üretilen ürünlerle ilgili olarak yurt dışında gerçekleştirilen reklam, tanıtım ve pazarlama giderleri;% 60 oranında ve yıllık en fazla 250.000 USD’ye kadar desteklenir.

Şirketler belirtilen tanıtım teşvikinden en fazla dört yıl süresince yararlanır. Dört yıllık süre bu konudaki ilk destek ödemesine esas teşkil eden ödeme belgesinin tarihinden itibaren başlar.

Tanıtım teşviki, tanıtım malzemelerinin yurt dışına çıkan miktarına göre hesaplanır.

Aynı ülkede gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri için belirlenen koşullar çerçevesinde tebliğde belirtilen tanıtım teşviklerinin sadece birinden yararlanılabilir.

Reklam verilen medya aracının birden çok ülkede yayınlanması ya da dağıtılması durumunda söz konusu reklam giderleri, bu ülkelere birinde yurt dışı birim bulunması ya da marka tesciline sahip olunması koşuluyla desteklenir.

2.3.2.3. Yurtdışı Marka Tescil Teşviki

Ticari Şirketlerin yurt içi marka tescil belgesine sahip oldukları markalarının yurt dışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri; %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 USD'ye kadar desteklenir.

Marka tescili ve korunmasına yönelik destekten en fazla dört yıl süresince yararlanabilir. Dört yıllık süre bu konudaki ilk destek ödemesine esas teşkil eden ödeme belgesinin tarihinden itibaren başlar.

Yurt içi ve dışı marka tescil başvurularının aynı dönemlerde yapılmış olması halinde, her iki marka tescil işleminin gerçekleştirilmiş olması ile destek başvurusu değerlendirilmesinde yurt içi markaya ilişkin korunma tarihi esas alınır.

2.3.2.4. Ticari Şirketlere Turquality Teşviki

TURQUALITY®: Ekonomi Bakanlığı tarafından desteklenen “Markalaşma Programı” olup gittikçe ağırlaşan rekabet koşulları ve değişen tüketim kalıpları uluslararası arenada yer almak isteyen şirketleri daha fazla katma değer ve daha fazla pazar payı anlamına gelen güçlü markalar yaratmaya teşvik etmektedir.

Tablo 20-Turquality Destekler Tablosu

Destek Türü	Oranı	Destek Limiti	Süre/Adet	Faydalanıcı
Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tescili	50%	50.000 USD / yıl	4 yıl	Destek kapsamına alınan markaya ilişkin şirket
Tanıtım, reklam ve pazarlama		300.000 USD / yıl	4 yıl	
Ofis/depo/mağaza/lokanta/kafe kira		600.000 USD / yıl	4 yıl	
Ofis/depo/mağaza/lokanta/kafe temel kurulum giderleri/mimari konsept		300.000 USD / yıl	4 yıl	
Reyon kira		200.000 USD / yıl	4 yıl	
Showroom kira/dekorasyon		200.000 USD / yıl	4 yıl	
Sertifikasyon		50.000 USD / yıl	4 yıl	
Franchise dekorasyon		50.000 USD / mağaza (yıllık azami 10 mağaza için)	2 yıl	
Franchise kira		50.000 USD / mağaza (yıllık azami 10 mağaza için)	2 yıl	
Danışmanlık		300.000 USD / yıl	4 yıl	
Tasarımcı/aşçı/şef istihdamı	200.000 USD / yıl (aynı anda azami 3 kişi için)	4 yıl		
Gelişim Yol Haritası	75%	200.000 USD / destek dönem		

Kaynak: Sultandağı Kirazı Markalaşma Merkezi Kurulumu Fizibilitesi-2022

TURQUALITY® Programı ile aynı şekilde başvuru yapan firmalar yapılan değerlendirme ardından Marka Destek Programına dahil edilebilir. Söz konusu firmaların ilgili markalarına ilişkin aşağıdaki harcamaları desteklenebilmektedir;

2.3.2.5. Ticari Şirketlere Markalaşma Teşviki

Bakanlık tarafından Marka Destek Programı kapsamına alındığı tarihten sonra;

a) Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile destek kapsamına alınan markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 USD,

b) Stratejik iş planlarında hedef pazarlar olarak belirtecekleri ülkelerde destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak gerçekleştirecekleri tanıtım, reklam ve pazarlama faaliyetlerine (görsel ve yazılı tanıtım, gösteri, defile, ülke imaj kampanyası, pazar araştırması, sponsorluk, marka-promosyon ajansı, zincir marketlerin raflarına girebilmek için bir defaya mahsus ödenen listeleme bedeli, periyodik mağaza dergilerinde yer alma, internet sitesi tasarımı, fuar katılımı, basın-halkla ilişkiler, doğrudan pazarlama, çağrı merkezi hizmeti satın alınması, vb.) ilişkin harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 USD, (Ayrıca bkz <https://ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar/fuarlar-mevzuat%C4%B1>)

c) Stratejik iş planlarında hedef pazarlar olarak belirtecekleri ülkelerde destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak açtıkları mağaza, ofis, depo ve satış sonrası servis hizmeti veren birimlere ilişkin;

1) Brüt kira (depo için ardiye gideri, vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 600.000 USD,

2) Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 USD

ç) Stratejik iş planlarında hedef pazarlar olarak belirtecekleri ülkelerde faaliyet gösteren ve farklı markaların satıldığı teşhir mekanları / büyük mağazalar / marketlerde destek kapsamına alınan markalarıyla ilgili olarak kiralandıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe, kiosk, stand vb. tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin brüt kira (vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, komisyon, hizmet, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 USD,

d) Stratejik iş planlarında hedef pazarlar olarak belirtecekleri ülkelerde destek kapsamına alınan markalı ürünlerinin satışı amacıyla açtıkları teşhir mekânlarına ilişkin brüt kira (vergi/resim/harç dahil), belediye giderleri, komisyon, hizmet, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 USD,

e) Çevre, kalite ve insan sağlığına yönelik teknik mevzuata uyum sağlanabilmesi ve mağaza açılışı ve işletilmesini temin için gerçekleştirilen; kalite, hijyen, çevre belgeleri ile insan can, mal emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretlere ilişkin danışmanlık dahil her türlü giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 USD,

f) Destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak franchise vermeleri halinde, franchising sistemi ile yurt dışında açılacak ve faaliyete geçirilecek yıllık en fazla 10 mağazaya ilişkin;

1) Kurulum/dekorasyon harcamaları, %50 oranında ve mağaza başına en fazla 50.000 USD,

2) Kira giderleri %50 oranında, mağaza başına en fazla iki yıl süresince ve yıllık mağaza başına azami 50.000 USD,

g) Kurumsal kimlik oluşturulması, stratejik şirket yapılandırılması, kalite kontrol sistemi oluşturulması, moda ve trendler, gastronomi, ürün ve ambalaj tasarımı, stratejik pazarlama, perakende operasyonlar, şirket kuruluşu, mağaza açılması ve işletilmesi, uluslararası ihracat ve hukuk, risk yönetimi, avantajını uluslararası pazarlarda rekabet artırıcı diğer her türlü iş yönetimi kapsamında satın alacakları danışmanlık giderleri ile Bilgisayarlı Tasarım, Kurumsal Kaynak Planlaması, Tedarik Zinciri Yönetimi, Müşteri İlişkileri Yönetimi, Kurumsal Performans Yönetimi, Perakende Yönetimi vb. bilgi yönetimi kapsamında satın alacakları veya kiralayacakları yazılım ürünlerinin lisansları ve bunların yıllık bakım-güncelleme bedelleri ile yazılımların devreye alınması, iyileştirilmesi ve idamesi için yapacakları danışmanlık, eğitim ve dış kaynak kullanımı harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 500.000 USD,

h) Destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili, destek kapsamındaki şirket veya harcama yetkisi verilen şirket tarafından istihdam edilen endüstriyel ürün tasarımcısı, aşçı/şef giderleri, aynı anda azami üç kişi için, %50 oranında ve yıllık en fazla 200.000 USD,

1 Şirketlerin açtıkları birimlerinin kirasının ciroya (depo için kullanılan palet miktarına) bağlı olması durumunda; Bakanlık tarafından uygun görülen temel kira tutarı (temel kira uygulamasının bulunmadığı birimlerde, yalnızca cironun yüzdesinden oluşan (depo için kullanılan palet miktarına göre hesaplanan) ve Bakanlık tarafından incelenen ilk kira tutarı, temel kira kabul edilir) ile söz konusu temel kira tutarının %50' sine kadar olan ciro kirası, ilgili maddelerde belirtilen limitler dâhilinde, desteklenir.

2 Şirketlerin bu desteklerden yararlanabilmesi için; kapsamdaki markalarına ve ilgili destek dönemine ilişkin olarak, Bakanlık tarafından yetkilendirilen danışmanlık şirketlerince gerçekleştirilecek "Gelişim Yol Haritası" çalışmasını yaptırmaları zorunludur. Şirketlerin bu fıkra uyarınca yaptığı harcamalar, ilgili destek dönemi için en fazla 200.000 USD ve %75 oranında desteklenir.

2.3.2.6. E-Ticaret Sitelerine Üyelik Teşviki¹³

Bu madde kapsamında nihai tüketiciye yönelik olmayan e-ticaret sitelerine üyelik giderleri şirketler için; %70 oranında ve yıllık en fazla 10.000 USD'ye kadar desteklenir.

Belirtilen teşvikten şirketler en fazla beş e-ticaret sitesi için ve site başına en fazla üç yıl süresince yararlanabilir.

Belirtilen teşvikten yararlanmak isteyen şirketlerin en az bir yabancı dilde yayımlanan ticari faaliyetiyle ilgili bir internet sitesi olması zorunludur. Şirketlerin teşvikten yararlanabilmeleri için üye olmak istedikleri e-ticaret sitesinin İGEME'den ön onay almış olması gerekmektedir.

¹³ E-ticaret sitelerinde yer alan site içi reklam ve reklam bandı (banner) giderleri teşvik kapsamı dışındadır.

2.3.2.7. Yurtdışı Pazar Araştırması Teşviki

Yurtdışı Seyahat Teşviki: Bu Tebliğ kapsamında sınai ve/veya ticari şirketler ile yazılım sektöründe faaliyet gösteren şirketlerce gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler; %70 oranında ve yurt dışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 7.500 USD'ye kadar desteklenir.

Her takvim yılı içerisinde şirket başına en fazla on yurt dışı pazar araştırması gezisi desteklenir.

Bir yurt dışı pazar araştırması gezisi kapsamında en fazla iki şirket çalışanının aşağıda belirtilen giderleri desteklenir:

a) Ulaşım: Uluslararası ve şehirlerarası ulaşımda kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi ve otobüs bileti ücretleri ile günlük 50 USD, gezi başına da 500 USD'yi aşmamak kaydıyla araç kiralama giderleri.

b) Konaklama: Şirket başına günlük 300 USD'yi geçmemek kaydıyla konaklama giderleri.

Yurt dışı pazar araştırması gezisinin en az iki, yol hariç en fazla on günlük kısmı desteklenir.

Yurt dışı pazar araştırması gezisi süresince, yolculuk ve gidilen ülkenin resmi tatil günleri hariç olmak üzere, her gün için en az bir kurum, kuruluş veya şirketle görüşme yapılmalıdır. Görüşme yapılmayan günler için destek verilmez.

Bir takvim yılı içerisinde aynı ülkeye yönelik en fazla iki yurt dışı pazar araştırması gezisi desteklenir.

Bir yurt dışı pazar araştırması gezisi tek bir ülkede yapılabileceği gibi, coğrafi konumu birbirine yakın olmak kaydıyla en fazla üç ülkede de yapılabilir.

2.3.2.8. Pazara Giriş Teşviki

Şirketler ile İşbirliği Kuruluşlarının yurt dışına yönelik pazara giriş stratejileri ile eylem planlarının oluşturulabilmesi amacıyla uluslararası kuruluşlara yaptırılan ve satın alınan sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlar (mali ve hukuki raporlar dahil) ile yabancı şirket alımlarına yönelik danışmanlık hizmetlerine (mali ve hukuki danışmanlık dahil) ilişkin giderleri; Şirketler için %60, İşbirliği Kuruluşları için %75 oranında ve yıllık en fazla 200.000 USD'ye kadar desteklenir.

Bu kapsamda satın alınan raporların en fazla iki yıllık olması gerekir.

Türkiye'de yerleşik yükseköğretim kuruluşları ve sağlık sektöründe tedavi amaçlı faaliyet gösteren kuruluşlar ile diğer döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler gerçekleştiren kuruluşların yurt dışında tanıtım amacıyla yapılan faaliyetler çerçevesinde; ulaşım, konaklama ve tanıtım giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 300.000 USD'ye kadar desteklenir.

Bu madde kapsamında yurt dışında gerçekleştirilen tanıtım faaliyetleri çerçevesinde aşağıda belirtilen giderler desteklenir:

a) Ulaşım: Tanıtım faaliyetleri çerçevesinde uluslararası ve şehirlerarası ulaşımda kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi ve otobüs bileti ücretleri ile toplu taşımaya yönelik araç kiralama giderleri.

b) Konaklama: Tanıtım yapılan süre içerisinde gidilen ülkede günlük 300 USD'yi geçmemek kaydıyla konaklama giderleri.

c) Aşağıda belirtilen tanıtım ve organizasyon giderleri:

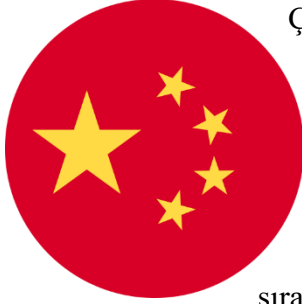
1. Tercümanlık giderleri.
2. Seminer, konferans, toplantı ve ikili görüşme yerlerinin kiralama giderleri.
3. Görsel ve yazılı tanıtım ve reklam giderleri.
4. Halkla ilişkiler hizmeti giderleri.
5. Fuar ve sergi katılımı giderleri.
6. Katalog, broşür, eşantıyon ve tanıtım malzemeleri giderleri.

3. ANALİZ

Dünyadaki kiraz ithalatı ve ihracatına, önceki bölümlerde tablo ve grafiklere dayalı bazı yorum ve analizlerle yer verilmişti. Bu bölümde de hedef pazarlara ve rakiplere yönelik ülke bazında daha detaylı inceleme yapılacaktır. Ülkenin durumuna göre tablo uzunlukları farklı tutulmuş olup yapılan analizlerde ülke verilerinin yanında Tablo 14 ve 17'deki veriler de kullanılmıştır.

3.1. Hedef Pazar Analizi

Çin, hem miktar hem de değer bazında dünyadaki en büyük kiraz ithalatçısı konumundadır. Tek başına (Hong Kong hariçken dahi) dünya kiraz ithalatının %36,9'unu gerçekleştirmektedir. Dünya ortalamasının üzerinde birim değer ve katlanılan mesafe bakımından da ihracatçı ülkeler açısından hedef pazar olarak çekici bir konumdadır. Bu yüksek hacimli ithalata rağmen son yıllarda da güçlü büyüme ivmesini kaybetmemiştir. Ancak iş yapabilme kolaylığı sıralamasında diğer pazarlara göre geride kalmış olması, yüksek pazar yoğunlaşma oranı ve uyguladığı nispeten yüksek gümrük vergisi ihracatçıların Çin yerine Hong Kong'u tercih etmelerine sebep olmaktadır. Yine de Çin; yüksek ithalat hacmi, büyüyen pazarı, yüksek birim değerle ithalatı ve alım için katlandığı mesafe nedeniyle her zaman ön planda tutulması gereken bir pazar olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 21-Çin Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Şili	1.876.836	-1.876.836	299.917	6.258	32	37	0	59
ABD	65.847	-65.847	8.644	7.618	-19	-24	10	6
Kanada	16.510	-16.510	2.150	7.679	-17	-23	10	23
Arjantin	15.498	-15.498	1.987	7.800			10	126
Yeni Zelanda	9.782	-9.782	488	20.045	-20	-22	0	1
Avustralya	8.211	-8.211	448	18.328	4	1	0	14
Özbekistan	75	-75	14	5.357		-59	10	69
Kırgızistan	49	-49	12	4.083	-20	-14	10	80
Hong Kong							0	3
Türkiye							10	33

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Tablo 21 incelendiğinde Çin'in Hong Kong'tan yaptığı ithalatı resmi verilerine yansıtmadığı görülmektedir. Bu durum Hong Kong'un uluslararası alanda tartışmalı siyasal yapısından kaynaklanmaktadır. Pazardaki yüksek konsantrasyonun bu piyasanın hakimi Şili tarafından sağlandığı rahatlıkla görülebilir. Bu iki ülkenin kiraz ticareti de son yıllarda ciddi bir büyüme oranı yakalamıştır. Halbuki diğer ihracatçı ülkeler ile Çin arasındaki büyüme son yıllarda negatif seyretmektedir. Çin; en büyük ihracatçısı Şili ile Yeni Zelanda ve Avustralya'dan gümrük vergisi almamaktadır. Çin'e yapılan ihracatta Türkiye %10 gümrük vergisine tabidir. Türkiye yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere Çin'e ihracat gerçekleştirilememiştir.

Hong Kong, dünyadaki en büyük re-exportçu bölge/ülke olarak ön plana çıkmaktadır. 2021 yılında dünyaya yaptığı 1.074.379.000 USD'lik kiraz ihracatının tamamına yakını (1.072.919.000 USD) Çin'e gerçekleştirmiştir. Ancak daha önce de belirtildiği üzere Hong Kong'un tartışmalı siyasal statüsü nedeniyle bu rakamlar Çin devletinin gümrük kayıtlarına ithalat olarak yansımamaktadır.

Dolayısıyla Hong Kong, ihracatçılar için Çin'in gümrük kapısı niteliği taşımaktadır. Hong Kong, Dünya kiraz ithalatının %31,6'sını gerçekleştirmektedir. Önceki bölümlerde Çin ile birlikte değerlendirildiğinde bu ithalatın dünya ithalatının üçte ikisinden fazlasına denk geldiğine dikkat çekilmişti. Hong Kong da Çin gibi Dünya ortalamasının üzerinde birim değer ve ithalat için katlandığı mesafe ile ihracatçılar için en önemli pazarların başında gelmektedir. Ayrıca iş yapabilmeye kolaylığı sıralaması ve ihracatçılara gümrük vergisi uygulamaması da bu pazarın, üründe en çekici pazar olmasını sağlamaktadır. Yine Çin pazarına benzer şekilde Hong Kong pazarı da yüksek hacmine rağmen son yıllarda yüksek büyüme oranına sahiptir. Hong Kong pazarının en büyük dezavantajı ise yüksek pazar yoğunlaşma oranı nedeniyle rekabet koşullarıdır.

Tablo 22-Hong Kong Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Şili	1.516.702	-1.516.702	274.295	5.529	39	36	0	59
ABD	25.715	-25.715	4.112	6.254	-24	-27	0	6
Avustralya	23.159	-23.159	1.453	15.939	10	-3	0	14
Arjantin	10.223	-10.223	1.591	6.426	42	38	0	126
Kanada	5.803	-5.803	995	5.832	-23	-28	0	23
Çin	1.625	1.071.294	288	5.642	-62	-60	0	31
İspanya	1.480	-1.480	162	9.136	-5	-4	0	30
Türkiye	1.106	-1.106	190	5.821	-12	-7	0	33

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Yukarıdaki tabloya bakıldığında bu pazarın da Şili tarafından ele geçirildiği görülmektedir. Bu iki ülke kiraz ticaretinde son yıllarda önemli bir ivme yakalamıştır. Diğer ülkelerin Hong Kong'a ihracatı ise küçülmektedir. Türkiye 2021 yılında Hong Kong'a yaklaşık 1 milyon USD ihracat gerçekleştirmiştir. Ancak bu rakam Hong Kong'un ithalat hacmi dikkate alındığında çok düşük kalmaktadır. Türkiye'nin Hong Kong'a kiraz ihracatının -Şili dışındaki diğer ülkeler gibi- son yıllarda azaldığı da dikkat çekmektedir. Hong Kong'un ihracatçı ülkelerin tümüne vergi uygulamaması ise Türkiye açısından fazladan bir avantaj sağlamamaktadır.

Almanya, Çin ve Hong Kong'tan sonra Dünya kiraz ithalatında üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'nin, Rusya ile birlikte en önemli iki ana pazarından biri olması açısından önemlidir. Düşük birim değerle ithalat yapabilmesi, ithalat için katlandığı mesafeden de anlaşılacağı üzere lojistik maliyetlerinin düşüklüğü ile açıklanabilir. Pazar konsantrasyonu düşük olup rekabet yoğundur. Ülke kiraz ithalatı son yıllarda büyüme kaydetmemiştir.

Tablo 23-Almanya Kiraz İthalat Verileri 2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Türkiye	86.941	-86.941	23.057	3.771	0	0	0	33
Yunanistan	30.683	-30.683	9.494	3.232	37	31	0	79
İtalya	28.630	-28.367	6.451	4.438	-16	-18	0	58
İspanya	28.103	-28.013	6.826	4.117	9	-2	0	30
Hollanda	6.875	-5.659	1.242	5.535	-13	-14	0	42
Şili	1.314	-1.314	140	9.386	2	-6	0	59
Polonya	1.218	-1.089	660	1.845	52	47	0	40
Birleşik Krallık	1.064	-1.064	180	5.911			0	8

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Türkiye, Almanya pazarında lider konumdadır. Ancak son yıllarda pazar payını genişletmemiştir. Almanya kiraz ithalatında en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkelere gümrük vergisi uygulamamaktadır. Şili istisnası dışında ithalatını genelde Akdeniz ve Avrupa ülkelerinden yapmaktadır. Yunanistan'ın Almanya pazarında son yıllarda gösterdiği büyüme dikkat çekicidir.

Güney Kore 2021 yılı itibari ile kiraz ithalatında yaklaşık 168 milyon USD değer ile dördüncü sırada yer almaktadır. Çin ve Hong Kong gibi Güney Kore'nin de üretim alanlarından uzaklığı nedeniyle ithalat için katlandığı mesafe fazladır. Ancak pazar yoğunlaşma oranı Çin ve Hong Kong'a göre düşük olduğundan rekabet açısından ihracatçılara avantaj sağlamaktadır. İş yapabilme kolaylığında üst sıralarda yer alan ülke ithalatta yüksek gümrük vergisi uygulamaktadır. Son yıllarda bu pazar ciddi bir büyüme ya da küçülme göstermemiştir.

Tablo 24-Güney Kore Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
ABD	114.154	-114.154	11.684	9.770	-7	-9	0	6
Şili	52.561	-52.561	5.541	9.486	36	36	0	59
Özbekistan	1.004	-1.004	206	4.874	6	-7	24	69
Yeni Zelanda	243	-243	17	14.294	-38	-41	0	1
Türkiye							24	33

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Güney Kore pazarında ABD ve Şili en önemli ihracatçılardır. ABD'nin payı son yıllarda azalırken Şili Güney Kore'ye ihracatını artırma eğilimindedir. Türkiye bu ülkeye kiraz ihracatı gerçekleştirememiştir. Güney Kore, Şili ve ABD'ye kiraz ithalatında gümrük vergisi uygulamazken; Türkiye için %24'lük bir gümrük tarifesi uygulamaktadır. Güney Kore hem uzaklık hem de yüksek gümrük vergisi nedeniyle Türkiye için cazip bir pazar olarak görülmemektedir.

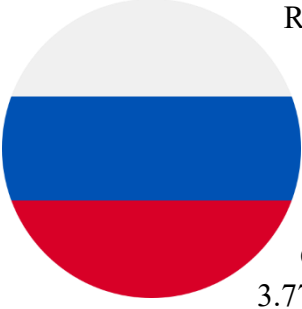
Kanada, 2021 yılında 155 milyon USD'lik 31,900 ton kiraz ithal etmiştir. Son yıllarda kiraz ithalatında önemli bir büyüme ve küçülme kaydedilmemiştir. Pazar yoğunlaşma oranı yüksek olan Kanada, ithalat için katlandığı ortalama mesafeden de anlaşılacağı üzere ithalatının büyük bir kısmını ABD'den yapmaktadır. İhracatçılara uyguladığı ortalama gümrük tarifesi ise %1,7 gibi düşük bir seviyededir.

Tablo 25-Kanada Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapılabilirlik Sıralaması
ABD	146.833	-111.378	30.700	4.783	4	-2	0	6
Şili	7.315	-7.315	1.048	6.980	15	19	0	59
Arjantin	1.064	-1.064	129	8.248	3	-18	3.6	126
Güney Afrika	24	-24	3	8.450			3.6	84
Türkiye	5	-5	1	8.000	-34	-16	3.6	33

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Kanada pazarı ağırlık olarak ABD'nin elindedir. Şili ve Arjantin ise düşük seviyelerde de olsa Kanada'ya kiraz ithalatı gerçekleştirmektedir. Şili diğer pazarlarında olduğu gibi Kanada'da yükselen bir ivme ile pazar payını artırmaktadır. Kanada ABD ve Şili'den gümrük vergisi almazken Türkiye için %3,6'lık bir gümrük vergisi öngörmüştür. Halihazırda Türkiye'den Kanada'ya yıllık 5 ton gibi cüzi miktarda ithalat gerçekleşmektedir.

Rusya, 2021 yılında yaklaşık 135 milyon USD’lik kiraz ithalatıyla dünyada önemli bir alıcı olarak ön plana çıkmaktadır. Rusya’nın diğer önemli ithalatçılardan farkı yüksek miktarlarda ancak düşük birim değerle ithalat gerçekleştirmesidir. Her ne kadar ithalatının büyük çoğunluğunu çevre ülkelerden yaptığı için navlun fiyatları birim değeri düşürse de bu durum tek başına mesafe ile açıklanamaz.

Örneğin benzer uzaklıktaki ana pazarlarımızdan biri olan Almanya’ya 3.771 USD/ton’la satış gerçekleştirirken Rusya için bu değer 1.904 USD/tondur. Dolayısıyla ihracatçıların Rusya pazarı için düşük birim değerli ürün seçmeleri yerinde olacaktır. Rusya pazarı son 5 yılda %10’luk ortalama bir büyüme yakalamıştır. Düşük pazar konsantrasyonu ile yüksek rekabetin olduğu bir ülke konumundadır.

Tablo 26-Rusya Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Türkiye	43.162	-43.162	22.675	1.904	17	12	3,8	33
Özbekistan	40.839	-40.839	24.471	1.669	29	47	0	69
Azerbaycan	31.066	-31.066	19.283	1.611	9	9	0	34
Moldova	9.436	-9.436	6.243	1.511	-10	-9	0	48
Sırbistan	3.661	-3.661	1.893	1.934	-28	-29	0	44
Şili	2.279	-2.279	206	11.063	38	21	3,8	59
Kuzey Makedonya	1.701	-1.701	744	2.286	13	9	3,8	
Tacikistan	1.133	-1.133	849	1.335	25	46	0	106

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Rusya, daha önce de değinildiği üzere kiraz ithalatını çevre ülkelerden yapmaktadır. Türkiye pazarın lideri konumundadır ve son yıllarda pazar payını genişletmektedir. Ancak Özbekistan Türkiye’ye yakın değerlerde kiraz ithalatı gerçekleştirmiş ve son 5 yılda miktar bazında ithalatını da %50’ye yakın artırmıştır. Rusya; Özbekistan, Azerbaycan, Moldova gibi ülkelere gümrük vergisi uygulamamakta, Türkiye’ye ise %3,8 vergi uygulamaktadır. Bu oranla Türkiye Rusya pazarında rekabette dezavantajlı konuma gelmektedir. Rusya yakın çevresi dışında Şili’den de yüksek birim değerle kiraz ithalatı gerçekleştirmektedir. Rusya’nın özellikle ithalat yaptığı Orta Asya Türk devletlerinin iş yapabilme kolaylığı sıralaması gerilerde olsa da bu ülkelerin Rusya ile geçmişe dayanan yakın ilişkileri ve ticaretleri sayesinde bu durum aralarında sorun oluşturmuyor gözükmektedir. Özbekistan ve Azerbaycan sayılan avantajları sayesinde Rusya pazarında Türkiye’nin en önemli rakipleri olmaktadır.

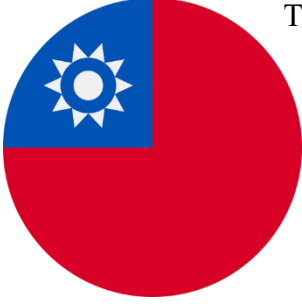
ABD, Kanada gibi kiraz ithalatında üst sıralarda yer aldığı gibi kiraz ihracatında da önemli ülkeler arasında bulunmaktadır. Bu durum bu iki ülkenin üretimden çok alım-satımla piyasaya etki ettiğinin kanıtıdır. ABD son yıllarda büyüyen pazarı ve yüksek birim değerle gerçekleştirdiği ithalatla dikkat çekmektedir. Pazar yoğunlaşma oranı makul seviyelerde ve uyguladığı ortalama gümrük vergisi %0 oranındadır. Ayrıca iş yapabilme kolaylığı sıralamasında da üst sıralarda yer alması bu pazarı ihracatçılar için cazip kılmaktadır.

Tablo 27-ABD Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Şili	59.635	-59.627	7.877	7.571	8	5	0	59
Kanada	35.297	121.132	5.933	5.949	6	1	0	23
Arjantin	13.600	-13.600	1.849	7.355	14	13	0	126
Avustralya	1.565	7922	175	8.943	-10	-15	0	14
Yeni Zelanda	1.221	-806	106	11.519	-14	-14	0	1
Polonya	475	-475	228	2.083			0	40
Türkiye	133	-133	88	1.511			0	33

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Şili, birçok pazarda olduğu gibi ABD pazarında da lider konumdadır. Kanada ile yapılan ithalat, Kanada'nın verileri de incelendiğinde önemli bir ticaret aracına dönüşmüş durumdadır. Bu iki ülke birbirlerinden hem ihracat hem de ithalat yapmaktadır. Arjantin son yıllarda ABD pazarında genişlerken; Avustralya ve Yeni Zelanda bu pazarda küçülmektedir. Türkiye; ABD'ye 133.000 USD'lik kiraz ithal etmiştir. Mesafenin uzaklığına rağmen düşük birim değerle gerçekleştirdiğimiz ithalat düşündürücüdür.

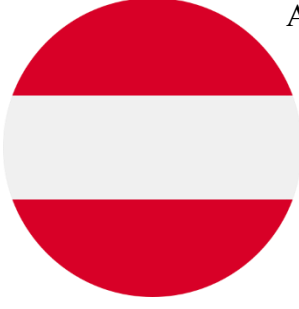
Tayvan, dünya kiraz ithalatının merkezi olan Çin ve Hong Kong'un yanında yer alan üçüncü ülke olarak değerlendirilebilir. 2021 yılında 100 milyon USD'nin üzerinde ithalat gerçekleştirmiştir. Son yıllarda az da olsa küçülme gösteren pazar; yüksek birim değer ve düşük pazar yoğunluğuna sahiptir. Ancak yüksek gümrük vergisi nedeniyle pazarın cazibesi düşüktür.

Tablo 28-Tayvan Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapılabilirlik Sıralaması
ABD	54.115	-54.115	6.148	8.802	-3	-10	7.5	6
Şili	30.214	-30.214	4.316	7.000	8	11	7.5	59
Yeni Zelanda	19.276	-19.276	964	19.996	-4	-9	0	1
Avustralya	6.389	-6.389	395	16.175	13	12	7.5	14
Kanada	1.282	-1.282	140	9.157	-23	-28	7.5	23

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

ABD, Tayvan pazarında lider konumdadır. Ancak son yıllarda pazar payı küçülmektedir. Şili birçok pazarda olduğu gibi Tayvan'da da kendini göstermekte ve pazar payını da son yıllarda artırmaktadır. Tayvan pazarında diğer önemli ihracatçılar Avustralya ve Yeni Zelanda'dır. Tayvan Yeni Zelanda hariç diğer ihracatçılara %7,5 gümrük tarifesi uygulamaktadır. Türkiye'nin bu pazara ihracatı bulunmamakta olup potansiyel ihracatını %7,5'lük gümrük vergisiyle gerçekleştirebilecektir.

Avusturya, 2021 yılında 100 milyon USD'nin üzerinde kiraz ithalatı gerçekleştiren son ülkedir. ABD ve Kanada örneğinde olduğu gibi Avusturya da hem ihracat hem de ithalatta üst sıralarda yer almaktadır. Avusturya Almanya'ya benzer şekilde düşük birim değerle nispeten yakın çevresinden ithalat gerçekleştirmektedir. Son yıllarda %10'luk büyüme ile ihracatçılar açısından fırsat olarak değerlendirilebilecek yapıdadır.

Tablo 29-Avusturya Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapılabilirlik Kolaylığı Sıralaması
Türkiye	88.350	-88.350	22.783	3.878	42	41	0	33
Almanya	6.992	65.225	2.110	3.314	45	44	0	22
İtalya	5.006	-4.734	983	5.093	-2	-7	0	58
İspanya	1.318	-1.303	330	3.994	-3	-9	0	30
Hollanda	784	5.689	170	4.612	49	91	0	42
Macaristan	201	-185	109	1.844	-13	-6	0	52
Sırbistan	43	-43	22	1.955		147	0	44

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Türkiye, Almanya pazarına benzer yapıda olan Avusturya'da da lider konumdadır. İkinci sırada Almanya bulunsa da bu ülke ithalat verilerinden de anlaşılacağı üzere re-export yapmaktadır. Türkiye bu pazarda son yıllarda önemli ölçüde büyümektedir. Bu ülke de Türkiye'den kiraz ithalatına gümrük vergisi uygulamamaktadır. Almanya'yı hedefleyen ihracatçıların Almanya'nın yaptığı re-exportu da göz önünde bulundurarak bu iki ülkeyi birlikte değerlendirmeleri yerinde olacaktır.

Birleşik Krallık 2021 yılı itibari ile 15.000 ton kiraz ithal etmiştir. Son yıllarda miktar bazında küçülme gösterse de değer bazında ithalatı artış göstermektedir. Almanya ve Avusturya ile kıyaslandığında yüksek birim değerle ithalat gerçekleştirmektedir. Düşük pazar konsantrasyonu ile rekabete açık bir pazardır. Ayrıca iş yapabilme kolaylığında üst sıralarda yer almaktadır.

Tablo 30-Birleşik Krallık Kiraz İthalat Verileri-2021

İhracatçı Ülkeler	2021Yılı İthalat Değeri (USD bin)	Ticaret Dengesi (USD Bin)	2021Yılı İthalat Miktarı (ton)	Birim Değer (USD/ton)	2017-2021 Değer Bazında İthalat Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İthalat Büyüme (%)	İthalatçı Ülkenin Uyguladığı Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapılabilirlik Kolaylığı Sıralaması
İspanya	32.030	-32.030	9.231	3.470	6	4	0	30
Şili	17.374	-17.374	2.854	6.088	21	23	0	59
Güney Afrika	3.900	-3.900	418	9.330	51	52	0	84
Arjantin	2.348	-2.348	362	6.486	-4	-3	12	126
Türkiye	2.320	-2.320	714	3.249	45	41	0	33
Kanada	1.551	-1.551	203	7.640	-22	-26	0	23
Yunanistan	1.242	-1.242	406	3.059	19	7	0	79
ABD	1.039	-1.039	210	4.948	-37	-37	12	6

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Birleşik Krallık, kıta Avrupa'sından farklı olarak kiraz tedarikçisinin çoğunu İspanya'dan karşılamaktadır. Bu durum İspanya ile deniz yoluyla ticaretin kolaylığına ve mesafenin yakınlığına bağlanabilir. Bu pazara girecek ihracatçılar en önemli rakip olarak İspanya'yı göreceklerdir. Şili de bu pazarda ağırlığını hissettiren bir diğer ülkedir. Şili, Güney Afrika ve özellikle Türkiye'nin pazar payları son yıllarda yüksek artış göstermektedir. Pazar çeşitliliği olan bir ülke olarak Birleşik Krallık bunun yanında Arjantin, Kanada, Yunanistan ve ABD'den de ithalat gerçekleştirmektedir. Birleşik Krallık Türkiye'ye kiraz ithalatında gümrük vergisi uygulamamaktadır.

3.2. Rekabetçilik Analizi

Şili, dünya kiraz ihracatında zirvede bulunmaktadır. Bu liderliğin en büyük nedeni Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerle birlikte Şili'nin de hasat mevsiminin kuzey yarım küre ile zıt mevsimlere denk gelmesidir. Bu üç ülkenin satış yaptığı mevsimde diğer ihracatçılar satış gerçekleştirememektedir. Bu durum da bazı ihracatçılar için rekabeti neredeyse imkansız kılmaktadır. Hedef pazar analizinde de değinildiği üzere Şili, birçok pazarın lideri konumunda olup hemen her pazarda varlık göstermektedir. Bu açıdan tüm ihracatçı ülkelerin hemen her pazarda değişmez rakiplerindedir. Ülke, 2021 yılında 1.767.835.000 USD'lik kiraz ihraç etmiştir. Değer bazında son 5 yılda %44 gibi çok yüksek bir ihracat ivmesi yakalamıştır. Dünya ihracatındaki payı %40'ın üzerindedir. Bu oran dünya kiraz üretiminde lider konumda bulunan Türkiye'de %4,3'tür. İhracatçılarımızın Şili'den örnek alabileceği belki de en önemli husus ise taze ve narın bir meyve olan kirazı, ortalama 18.353 km mesafeye kadar ihraç edebilme yeteneğidir. Şili'nin pazar yoğunlaşma oranı yüksek olup ulaştığı pazarlardaki payı yüksektir. Şili'nin iş yapabilme kolaylığındaki sıralaması ise dezavantaj olarak görülebilir. Avustralya ve Yeni Zelanda hasat mevsimlerinin benzeşmesi ile Şili'nin doğal rakipleri konumundadır.

Tablo 31-Şili Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Çin	1.600.646	302.910	5.284	49	41	0	31
Güney Kore	39.681	5.818	6.820	37	37	0	5
ABD	35.267	7.693	4.584	10	6	0	6
Tayvan	25.342	4.684	5.410	20	16	7.5	15
Birleşik Krallık	15.433	3.209	4.809	21	23	0	8
Brezilya	8.494	2.141	3.967	-4	-7	0	124
Tayland	7.126	913	7.805	34	21	40	21
Ekvador	4.689	2.165	2.166	20	18	0	129
Hollanda	4.485	780	5.750	16	14	0	42
Hong Kong	4.043	868	4.658	-26	-27	0	3
İspanya	3.531	584	6.046	14	9	0	30
Kanada	3.213	718	4.475	28	26	0	23
Hindistan	2.131	258	8.260	76	70	0	63
Vietnam	1.878	267	7.034			10	70
Japonya	1.573	182	8.643	64	54	0	29
Rusya	1.235	153	8.072	18	19	3.8	28
Meksika	1.079	284	3.799	2	15	0	60

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Tabloda da görüldüğü üzere Şili, Çin pazarına yoğunlaşsa da uzak-yakın fark etmeksizin birçok ülkeye ihracat gerçekleştirebilmektedir. Tablo yıllık 1 milyon USD’lik ihracatla sınırlı tutulmuştur. Tablonun devamında farklı yapıda birçok ülkenin Şili’den kiraz ithal ettiği görülebilir. Tabloda dikkat çeken bir diğer konu ise Hong Kong ithalat verilerinde Şili’nin payı ile Şili’nin ihracat verilerinde Hong Kong’un payının örtüşmemesidir. Bu durum raporun diğer bölümlerinde de bahsedildiği üzere Çin ve Hong Kong’un siyasi statüsü ve iki ülkenin diğer ülkelerin gümrük kayıtlarıyla ilgilidir. Bu durum Çin’in tablodaki payında aslında Hong Kong’un da yer aldığı şeklinde yorumlanabilir. Şili’nin kiraz ihracatında ne kadar güçlü olduğu ihracat gerçekleştirdiği bazı ülkelerin iş yapabilme kolaylığı sıralamasında geride olmasına rağmen hatırı sayılır miktar ve değerde Şili’den ithalat gerçekleştirdiğinden anlaşılabilir. (Ekvador, Brezilya). Yine Tayland, Şili’ye %40 oranında gümrük vergisi uygulamasına rağmen Şili bu ülkeye de 2021 yılında 7 milyon USD’nin üzerinde ihracat gerçekleştirmiştir. Belki de üzerinde durulması gereken en önemli nokta Şili’nin hem dünya kiraz ithalatının üçte ikisini gerçekleştiren Çin ve Hong pazarlarını domine etmesi hem de pazar çeşitliliğini sağlayabilmesidir. Yukarıda sayılan birçok nedenle Şili; ihracatçıların üzerinde durup düşünmesi ve ciddi anlamda analiz etmesi gereken bir örnektir.

Hong Kong’un pazar yoğunlaşma oranının 1 olması, ülkenin Çin için bir giriş kapısı olduğunun kanıtı niteliğindedir. Ülkenin Çin’ e yaptığı ihracat dünya kiraz ihracatının yaklaşık dörtte birine tekabül etmektedir. Hedef pazar analizinden Hong Kong’un ithalat verileri incelenmişti. İthalat ve ihracat verileri birlikte incelendiğinde Hong Kong’un rakip değil; en önemli hedef pazarlardan olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 32-Hong Kong Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Çin	1.072.919	238.119	4.506	32	30	0	31
Makao	1.226	152	8.066	14	25	0	
Tayland	180	81	2.222			40	21
Singapur	54	21	2.571		-7	0	2

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Hong Kong ithal ettiği kirazın çok büyük bir bölümünü Çin’e re-export yapmaktadır. Bu tutar 2021 yılında 1 milyar USD’nin üzerindedir. Yine Çin’e bağlı özel idari bölge olan Makao’ya 1 milyon USD’lik ihracat gerçekleştirmiştir.

ABD 2021 yılında kiraz meyvesinde 458.326.000 TL’lik ihracat 111.935.000 TL’lik ithalat gerçekleştirmiştir. Aslında ABD, ticarete olduğu gibi kiraz üretiminde de önemli pozisyona sahiptir. Sadece ürettiği kirazı değil ithal ettiği ürünü de satarak re-export yapabilmektedir. Kanada hem ihracat hem de ithalatta en önemli partneridir. Dünya ortalamasının üzerinde birim değerle ihracat gerçekleştiren ülkenin dünya ihracatındaki payı %10’un üzerindedir.

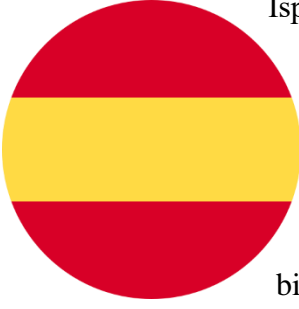
Son yıllarda ihracatında bir miktar gerileme görülse de düşük pazar yoğunluğu ile pazar çeşitliliği sağlayabilmiş bir ihracatçıdır. İş yapabilme kolaylığı sıralamasındaki yeri de ülkeye avantaj sağlamaktadır.

Tablo 33-ABD Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Kanada	156.429	30.898	5.063	5	-1	0	23
Güney Kore	101.914	11.624	8.768	-6	-9	0	5
Çin	50.452	7.223	6.985	-19	-25	10	31
Tayvan	41.819	6.281	6.658	-6	-10	7.5	15
Japonya	41.657	5.446	7.649	0	1	8.5	29
Hong Kong	16.059	2.665	6.026	-25	-30	0	3
Meksika	15.338	5.238	2.928	11	7	0	60
Vietnam	11.995	1.305	9.192	21	13	10	70
Avustralya	9.487	1.312	7.231	-20	-23	0	14
Tayland	2.626	436	6.023	-12	-20	40	21
Singapur	1.975	211	9.360	-18	-26	0	2
Malezya	1.641	249	6.590	0	-11	5	12
Filipinler	1.379	175	7.880	31	29	7	95

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

ABD’nin Kanada ile olan ilişkisine değinilmişti. Bunun dışında ABD en önemli alıcılar olan Çin ve Hong Kong’a önemli miktarda ihracat yapmaktadır. Yine kiraz ithalatında diğer önemli alıcılar olan Uzak Doğu ülkelerinde de ağırlığını hissettirmektedir. Son yıllarda Çin ve Hong Kong’a yaptığı ihracatta önemli bir düşüş gözlemlenmektedir. Türkiye açısından incelendiğinde Şili’den sonra en dikkat edilmesi gereken rakip ABD olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’nin zayıf olduğu ve yeni yeni giriş yapmaya başladığı iki önemli pazar olan Uzak Doğu ülkeleri ile Çin ve Hong Kong’taki ağırlığı bunun temel sebebidir. Aslında Hong Kong’un özel durumu bir kenara bırakılırsa ABD halihazırda dünyada Şili’den sonra en önemli ihracatçı olarak görülebilir.

İspanya, son yıllarda ihracatta önemli büyüme kaydeden bir rakip olarak ön plana çıkmaktadır. Düşük pazar yoğunlaşma oranı ve Avrupa ülkelerindeki ağırlığı ile dikkat çekmektedir. İspanya bu nedenle bazı pazarlarda Türkiye'ye rakip olmaktadır. Aynı zamanda daha önceki bölümlerde incelendiği üzere Türkiye'den de ithalatı son yıllarda çok yüksek oranda büyümüştür. Bu durum aslında üretici olan bu ülkenin Türk kirazını da Avrupa'ya re-export yaptığının göstergelerinden biridir.

Tablo 34-İspanya Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Birleşik Krallık	41.930	10.181	4.118	10	5	0	8
Almanya	32.876	9.223	3.565	19	11	0	22
Fransa	24.488	7.996	3.063	21	7	0	32
İtalya	13.768	4.541	3.032	14	3	0	58
Hollanda	12.524	3.225	3.883	9	-8	0	42
Belçika	6.836	1.501	4.554	6	-4	0	46
Portekiz	6.070	1.871	3.244	16	2	0	39
Polonya	3.058	787	3.886	10	0	0	40
Danimarka	1.933	475	4.069	-1	-5	0	4
İsveç	1.885	455	4.143	53	45	0	10
BAE	1.046	86	12.163	4	-8	0	16
Estonya	1.001	593	1.688	37	35	0	18

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Tablodan da görüldüğü üzere İspanya birçok Avrupa ülkesine gümrük vergisi ödemediği için ihracat gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin de pazarları olan bu ülkelerde İspanya doğal rakip olarak değerlendirilmelidir. İspanya'nın ihracat grafiği genel olarak büyüme göstermektedir. Tabloda BAE'nin miktar olarak düşük ancak değer olarak yüksek ihracatı ilgi çekicidir. Türkiye özellikle yüksek birim değerle ihracat yapan Körfez Bölgesinde coğrafi konum avantajıyla İspanya gibi ülkelerin payını alabilir.

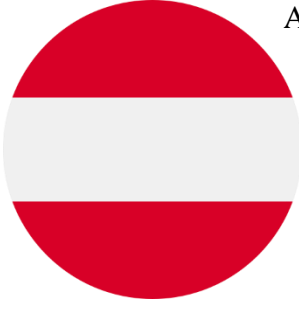
Özbekistan, düşük birim değerle yüksek miktarlarda kiraz ihracatı gerçekleştirmektedir. Son yıllarda ihracatı değer bazında azalırken miktar bazında artış göstermektedir. Dünya ihracatındaki payı %2 olan ülke nispeten düşük pazar konsantrasyonunda ihracat gerçekleştirmektedir. Özbekistan iş yapabilme kolaylığı sıralamasında ise dünyada 69.sırada yer almaktadır.

Tablo 35-Özbekistan Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Rusya	36.050	24.720	1.458	26	56	0	28
Kazakistan	25.585	27.473	931	-24	7	0	25
Kırgızistan	19.675	6.812	2.888	27	29	0	80
Güney Kore	985	208	4.736	9	-4	24	5
Belarus	907	593	1.530		410	0	49
Ukrayna	816	725	1.126	310	463	0	64

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Özbekistan, Türkiye'nin lider olduğu Rusya pazarında son yıllarda ciddi bir büyüme yakalamıştır. Aynı zamanda ihracatının önemli bir kısmı komşuları Kazakistan ve Kırgızistan'adır. İhracatındaki ilk üç ülke ile yakın siyasi ve ticari ilişkileri iş yapabilme kolaylığı sıralamasında gerilerde kalmasının çok da büyük bir sorun yaratmadığı izlenimini doğurmaktadır. Rusya pazarında Özbekistan ve Azerbaycan önemli rakipler olarak değerlendirilmeli ve yakından takip edilmelidir. Yine tablodan görüldüğü üzere -mesafe dezavantajına rağmen- Türkiye; miktarları nedeniyle Kazakistan ve Kırgızistan'ı da hedef pazar olarak görebilir.

Avusturya, kiraz ticaret dengesinde negatifte bulunan re-export yapan bir ülke konumundadır. İhracatı son yıllarda büyüme gösterirken pazar yoğunlaşma oranı yüksektir. Önemli ihracatçılar arasında ortalama ihracat mesafesinde 554 km ile en düşük ortalamaya sahiptir. İklimsel ve coğrafi koşulları nedeniyle yeterli oranda yetiştiremediği kiraz meyvesini çoğunlukla Türkiye’den ithal etmektedir. Dolayısıyla ihracat ettiği kiraz da büyük oranda Türk kirazıdır.

Tablo 36-Avusturya Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Almanya	72.217	18.749	3.852	36	35	0	22
Hollanda	6.473	1.656	3.909	34	28	0	42
Slovenya	679	191	3.555	12	9	0	37
İtalya	272	66	4.121	-14	-16	0	58
Slovakya	233	35	6.657	44	34	0	45

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Avusturya, re-exportunun büyük çoğunluğunu Almanya’ya gerçekleştirmektedir. Hollanda, Avusturya’nın ihracatında ikinci sırada gelmektedir. Bu iki ülkeye yapılan ihracat son yıllarda büyüme eğilimindedir. Avusturya düşük seviyedeki diğer ihracatını ise yine Avrupa ülkelerine gerçekleştirirken bu ülkelere gümrük vergisi ödememektedir.

Kanada da kiraz meyvesinde dış ticaret açığı veren bir ülkedir. Bu durum ülkelerin ticari faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Kanada'nın ihracatı son yıllarda önemli bir büyüme ya da küçülme göstermezken, düşük pazar yoğunluğu ile ticaret pazarlarını genişletmiştir. ABD hem ihracatta hem ithalatta coğrafi konumu ve yakın ticari ilişkileri nedeniyle en önemli partner durumundadır.

Tablo 37-Kanada Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
ABD	35.455	5.933	5.976	7	1	0	6
Çin	13.992	1.895	7.384	1	-3	10	31
Hong Kong	2.665	455	5.857	-33	-33	0	3
Vietnam	2.303	274	8.405	-1	-5	10	70
Birleşik Krallık	1.353	165	8.200	29	14	0	8
Tayland	1.185	137	8.650	18	11	40	21
Japonya	1.183	133	8.895	254	260	3.4	29
Tayvan	839	153	5.484	-22	-25	7.5	15
Singapur	812	88	9.227	-10	-18	0	2
BAE	625	78	8.013	2	-1	0	16

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Kanada'nın ABD dışında Çin ve Hong Kong'a da önemli miktarda ihracatı mevcuttur. Listenin uzun tutulması, Kanada gibi kiraz üretimi sınırlı bir ülkenin bu ticarete Uzakdoğu'dan Avrupa'ya hatta Orta Doğu'ya uzanan ihracatının bir başarı örneği olarak incelenmesi içindir.

Yunanistan son yıllarda ihracatı büyüyen, Türkiye ile benzer birim değer ve uzaklıklara ihracat gerçekleştiren bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Pazar yoğunlaşma oranı oldukça düşük olan Yunanistan, pazar çeşitlendirmesini başarılı bir şekilde gerçekleştirmiştir. İş yapabilme kolaylığı sıralamasında en büyük ihracatçı 10 ülke arasında en geride (79.sırada) bulunmasına rağmen bu pazar çeşitliliğini sağlaması önemli bir başarı göstergesidir.

Tablo 38-Yunanistan Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Almanya	15.332	5.771	2.657	43	42	0	22
Hollanda	8.233	2.312	3.561	-2	-7	0	42
İtalya	7.446	2.937	2.535	35	40	0	58
Polonya	5.247	1.819	2.885	70	53	0	40
Litvanya	2.950	1.066	2.767	61	47	0	11
Bulgaristan	2.611	3.012	867	42	21	0	61
Romanya	2.554	3.936	649	32	35	0	55
Güney Kıbrıs	2.264	643	3.521	12	8	0	54
Birleşik Krallık	1.702	589	2.890	23	18	0	8
Letonya	1.537	972	1.581	30	28	0	19
Estonya	1.483	943	1.573	39	36	0	18
Finlandiya	1.420	347	4.092	26	21	0	20
İspanya	1.155	404	2.859	70	3	0	30

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Yunanistan Orta ve Doğu Avrupa, Balkan ülkeleri ile Akdeniz ülkeleri ağırlıklı bir ihracat pazarına sahiptir. 1 milyon USD'nin üzerinde ihracat gerçekleştirdiği birçok ülke bulunmaktadır. Bu durum Yunanistan'ın ihracattaki risklerini azaltmakta ve daha sürdürülebilir bir dış ticaret izlemesine yardımcı olmaktadır. Yunanistan ihracat gerçekleştirdiği önemli pazarlarda gümrük vergisine tabi değildir. Son yıllarda Hollanda hariç her pazarda güçlü bir büyüme trendi yakalamıştır. Özellikle Türkiye'nin ana pazarlarından olan Almanya ile son yıllarda yakaladığı %50'lere yakın büyüyen ihracat hacmi, Türk ihracatçıları için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Türkiye, Avrupa'da kiraz ihracatı hinterlandını genişletmek isterse Yunanistan Avrupa'nın birçok ülkesinde rakip olarak karşısına çıkacaktır.

Avustralya, her ne kadar dünya ihracatındaki payı düşük olsa da hasat mevsiminin avantajıyla Yeni Zelanda ile birlikte Şili'ye rakip olabilmektedir. Avustralya, pazar yoğunlaşma oranı düşük ve ticaret dengesi pozitif olan bir ülkedir. En büyük 10 ihracatçı ülke arasında 13.737 USD/tonla en yüksek birim değerinde ihracat gerçekleştiren ülke konumundadır. Bu değer sadece navlunla açıklanamaz çünkü Şili gibi mesafe açısından yine uzak coğrafyalara örneğin Avrupa'ya da ihraç gerçekleştiren ülkeler bu birim değere yaklaşamamışlardır. Bu değer Şili'nin üç Türkiye'nin beş katından fazladır. Dolayısıyla Avustralya'yı değerlendirirken miktar (4 bin ton) ve hacim bakımından değil birim değer ve ihracat değeri dikkate alınmalıdır.

Tablo 39-Avustralya Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Hong Kong	17.223	1.112	15.488	2	-3	0	3
Vietnam	11.215	754	14.874	41	35	0	70
Çin	5.832	412	14.155	-5	-8	0	31
Tayvan	4.979	421	11.827	13	20	7.5	15
Singapur	4.131	354	11.669	1	-5	0	2
Malezya	2.765	227	12.181	16	11	0	12
Tayland	1.965	124	15.847	36	16	0	21
Endonezya	1.771	182	9.731	3	12	0	73
ABD	1.298	104	12.481	-4	-7	0	6

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Avustralya, ihracat gerçekleştirdiği tüm ülkelere yüksek birim değerle satış yapabilmektedir. Miktar bazında düşük gerçekleşen ihracat, birim değer sayesinde yüksek değerlere çıkmaktadır. Bu durum Singapur, Endonezya ve Malezya gibi daha yakın ülkelerde de değişmemektedir. Avustralya'nın mevsimsel hasat avantajına sahip Şili düşük birim değerlerle ihracat gerçekleştirirken Avustralya'nın elde ettiği bu avantaj üzerinde özel olarak durulması gerekmektedir.

Türkiye, dünya kiraz ihracatında %4,3'lük payla 4. sırada yer almaktadır. Ticaret dengesinden de anlaşılacağı üzere ihraç ettiği kirazın tamamını üretimle karşılamaktadır. Son yıllarda ihracattaki payı bir miktar büyüme kaydetmiştir. Ancak birim değeri düşük ihracat gerçekleştirerek rekabet avantajı sağlasa da elde ettiği birim gelir bakımından rakiplerinin birçoğundan geride kalmaktadır. Pazar yoğunlaşma oran 0,28 gibi kabul edilebilir seviyelerde olup en önemli iki pazarı Almanya ve Rusya'dır.

Türkiye için gerekli uyarı, tedbir, örnek ve öneriler yeri geldiğinde raporun farklı bölümlerinde ve özellikle hedef pazar ve rekabetçilik analizinde tekrarlanmıştır. Ayrıca önceki bölümlerde Tablo 18'de Türkiye Kiraz İhracatı başlığında bir inceleme de gerçekleştirildiğinden aşağıdaki tabloda tam liste verilerek pazarların hiçbirinin dışarıda kalmaması sağlanmıştır.

Tablo 40-Türkiye Kiraz İhracat Verileri-2021

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Almanya	88.357	24.558	3.598	2	2	0	22
Rusya	37.616	22.677	1.659	17	12	3.8	28
Avusturya	9.695	2.194	4.419	27	23	0	27
Norveç	8.958	1.519	5.897	4	-2	5.8	9
Hollanda	8.797	2.241	3.925	-4	2	0	42
İsveç	4.239	1.311	3.233	-5	-5	0	10
Irak	3.475	7.128	488	0	-11		172
Danimarka	3.352	1.030	3.254	2	2	0	4
İtalya	3.313	1.153	2.873	5	3	0	58
Singapur	2.522	500	5.044	24	27	0	2
Birleşik Krallık	2.401	832	2.886	10	15	0	8
Polonya	2.112	912	2.316	127	133	0	40
BAE	1.207	257	4.696	95	70	0	16
Hong Kong	914	188	4.862	-6	-8	0	3
Belarus	851	557	1.528	38	25	3.8	49
Malezya	845	165	5.121	22	25	5	12
Suriye	779	1.459	534	53	33	50	176
Letonya	715	283	2.527	28	33	0	19
Bulgaristan	697	536	1.300	147	134	0	61
Fransa	605	211	2.867		12	0	32
İspanya	262	79	3.316	238	41	0	30
Hindistan	242	48	5.042	74	47	30	63
Güney Kıbrıs	242	238	1.017	-16	-2	0	54
Katar	166	35	4.743	32	23	0	77
Çekya	138	40	3.450	-24	0	0	41
Romanya	133	22	6.045	1	-10	0	55
Kamboçya	128	22	5.818		38	7	144
Bahreyn	108	18	6.000	7	0	0	43

İthalatçı Ülkeler	2021 Yılı İhracat Değeri (USD Bin)	2021 Yılı İhracat Miktarı (Ton)	Birim Değer (USD/ ton)	2017-2021 Değer Bazında İhracatta Büyüme (%)	2017-2021 Miktar Bazında İhracatta Büyüme (%)	İhracatçı Ülkeye Uygulanan Gümrük Tarife Oranı (%)	İş Yapabilme Kolaylığı Sıralaması
Endonezya	98	17	5.765	111	109	5	73
Kuveyt	96	19	5.053	7	-4	0	83
Umman	81	16	5.063	54	23	0	68
Ukrayna	55	71	775	203	206	5	64
Maldivler	54	11	4.909	52	51	0	147
İsviçre	37	14	2.643	51	93	33.9	36
Kenya	17	4	4.250			25	56
Güney Afrika	16	3	5.333	-18	-13	4	84
Filipinler	15	2	7.500			7	95
Hırvatistan	14	4	3.500			0	51
Brunei	13	2	6.500			0	66
Myanmar	13	1	13.000			15	165
Kanada	11	1	11.000	20	-7	3.6	23
Gürcistan	11	65	169	-38	-26	0	7
Seyşeller	10	2	5.000		23	15	100
Belçika	9	2	4.500	-47	-74	0	46
Nepal	9	2	4.500			10	94
Yunanistan	8	5	1.600			0	79
Mauritius	8	2	4.000	12	-2	0	13
ABD	5	2	2.500			0	6
Kazakistan	3	6	500	-30	-21	3.8	25
Sırbistan	3	7	429			15	44
Bosna Hersek	3	1	3.000			0	90
Güney Kore	1	0				24	5

Kaynak: <https://www.trademap.org>, ITC Trademap, Erişim 2022

Tablo 40'ın incelemesine geçtiğimizde, görülmektedir ki Türkiye, Avrupa ağırlıklı olmak üzere dünyanın farklı coğrafyalarına ihracat gerçekleştirebilmektedir. Pazar ağırlığı Almanya ve Rusya'da da olsa pazar çeşitliliğini yakalamış bir ülke konumundadır.

Çin'in ihracat listesinde bulunmaması böyle bir potansiyeli değerlendirmemiz adına düşündürücüdür. Çin sayılan bazı dezavantajları nedeniyle hedeflenmesi de de Hong Kong'a yapılan ihracatın artırılması mutlaka değerlendirilmelidir. Bu iki ülkenin ithalat hacmi dikkate alındığında taleple ilgili bir sorunun olmadığı; Türkiye'nin ise aynı doğrultuda arzda sıkıntı yaşamadığı bilinmektedir.

ABD, Kanada gibi önemli ithalatçıların Türkiye'den neredeyse hiç ithalat yapmaması bu tür pazarlara giriş için bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Bu pazarlarda Şili rakip olsa da hasat mevsiminin avantajı ve kiraz türlerinin farklılığı kullanılarak yeni müşteriler hedeflenebilir.

Dünya'nın önemli ithalatçılarını barındıran Uzak Doğu'da Türkiye'nin eli zayıftır. Sadece Singapur 2,5 milyon USD'nin üzerinde ihracatla dikkat çekicidir. Bu ülkenin iş yapabilme kolaylığı sıralaması (2) da Türkiye için avantajdır. Güney Kore ve Japonya gibi ülkelerin potansiyeli yüksektir ancak bu pazarlarda bazı dezavantajlar nedeniyle varlığımız bulunmamaktadır.

Irak, çok düşük birim değerle gerçekleştirdiği ithalatı nedeniyle düşük katma değerli yüksek miktarda ürünler için bir seçenek olabilir.

Polonya ve İspanya pazarındaki büyümemiz ise dikkat çekicidir.

BAE, Katar, Kuveyt, Umman, Bahreyn gibi ülkelere yapılan ihracatta bu ülkelerin satın alımları incelendiğinde daha yüksek birim değerle ihracat hedeflenmelidir. Yine bu ülkelerin diğer ihracatçılardan yaptığı ithalattan aldığımız pay da coğrafi avantajımız kullanılarak artırılabilir.

Şili hem pazar hakimiyeti, hem uzak mesafelere ihracat yapabilme yeteneği hem de ihracattaki yüksek hacmi ve hızlı büyümesiyle hemen her pazarda Türkiye'nin olduğu gibi tüm ihracatçıların ortak rakibi konumundadır.

Orta Asya ve Rusya'da Özbekistan; Avrupa'da da ana pazarlarımızdaki varlığı nedeniyle Yunanistan en önemli rakibimizdir. Yine İspanya ve İtalya hacimleri küçük olsa da diğer birçok meyvede olduğu gibi kirazda da doğal rakiplerimiz arasındadır.

İran ve Bulgaristan gibi diğer üretici ülkeler de ticaret hacimleri şimdilik nispeten küçük olsa da coğrafi yakınlık ve hedef pazarlar açısından Türkiye ile benzeştiğinden potansiyel rakipler olarak değerlendirilmelidir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kiraz ticaretine yönelik analiz ve yorumlara detaylı bir şekilde toplu olarak ve ülke bazında yer verildiğinden bu bölümde hem kiraz üretimi hem de ticaretine yönelik ülkemizdeki belli başlı sorunlara ve çözüm önerilerine değinilecektir.

Ülkemizin birçok alanda olduğu gibi tarımda, özelde de yaş-taze kiraz ihracatında en önemli sorunlarının başında ülkenin ihracatını düşük birim değerle (katma değer) gerçekleştirmesi gelmektedir. Bu durum bazı pazarlarda avantaj sağlasa da düşük birim değerle ithalatı tercih eden ülkelerin alım gücü de düşük olduğundan faydası sınırlı kalmaktadır.¹⁴Bu nedenle üreticilerin ve ihracatçıların birim üründen alabileceği/elde edebileceği katma değeri artırmak için alınabilecek genel tedbirler şöyle sıralanabilir:

- Sözleşmeli organik üretimin artırılması,
- Soğuk hava depolarının ve paketlenme tesislerinin çoğaltılması,
- Dış pazar talebine yönelik üretimin hedeflenmesi,
- Satış ve pazarlama konusunda bilgi ve tecrübe edinilmesi,¹⁵
- Dış ticarete yaşanacak olası sorunlar nedeniyle pazar çeşitliliğine gidilmesi,¹⁶
- Özellikle AB mevzuatı ile ilgili güncelliğin sağlanması,
- Kamunun sağladığı üretim ve ihracat desteklerinin sürdürülmesi,
- Kiraz ve benzeri ürünlerin yaş-taze olarak değil işlenerek(dondurulmuş, kurutulmuş, reçel, marmelat...) katma değeri yüksek ürünler şeklinde piyasaya sunulması ve ihraç edilmesi gerekmektedir.¹⁷

Ülkemizin her alanda olduğu gibi tarım ve gıda sanayisinde gelişmesi ancak üretim ve ihracatla; ihracatın da yüksek teknoloji ve yüksek katma değerle gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bu konuda ürün ve ürün grupları bazında bölgesel ve ulusal yapıda hazırlanacak ticaret raporlarının payı önemlidir. Zafer Kalkınma Ajansı olarak gerçekleştirdiğimiz araştırma-analiz faaliyetlerimizden olan bu raporla, ülkemizin tarımsal üretimde önemli markalarından olan “kiraz”ın 080929 GTİP koduyla üretim ve ticareti incelenmiş; ortaya çıkan sonuç ülkemiz açısından değerlendirilmiştir. Rapor, fikir vermesi amacıyla üretici ve ihracatçıların yararına sunulmuştur.

¹⁴ Irak' a yaptığımız ihracatla, Avustralya'nın genel ihracatı örnek verilebilir.

¹⁵ Bir diğer genel sorun olarak da karşımıza ihracat yapmak isteyen üretici ve firmaların pazarları yeteri kadar tanımaması, rakipleri yeteri kadar analiz edememesi ve bu alanda yetişmiş nitelikli insan kaynağı açığı gelmektedir. Hazırladığımız raporun bu açığın kapatılmasına bir miktar katkı sunabilmesi amaçlanmaktadır.

¹⁶ Pazar çeşitliliği sadece müşteri bazında değil ülke bazında da önemli kabul edilmektedir. Yaşanan pandemi ve siyasi krizler ticaretin yaşamın diğer alanlarından kopuk olmadığını kanıtlar niteliktedir.

¹⁷ Kirazın işlenebilmesi için gerekli koşullar olan yeterli hammadde, liman ve karayollarının yakınlığı, yeterli altyapı gibi imkanlar için TR33 Bölgesi Türkiye'deki en ideal Düzey-2 Bölgesi olarak ön plana çıkmaktadır.(Tablo 8) TR33 Bölgesi, Türkiye'de kiraz üretiminde lider, diğer önemli üretim alanlarına (TR31, TR61, TR41, TR52) komşu, önemli ihracat limanlarının ve karayollarının da merkezinde bulunmaktadır. Bölge; gelişen sanayisi, yatırım teşvik avantajları ve güçlü altyapısıyla kirazın işlenmesi yönelik yapılacak yatırımlar için çok önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

Kaynakça

- FAO. (2022, Mart 15). <https://www.fao.org>. <https://www.fao.org/faostat/en/#home> adresinden alındı
- İsmail Demirtaş, H. C. (2011). *Kiraz Yetiştiriciliği*. Isparta: Meyvecilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü (MAREM).
- İstanbul Sanayi Odası. (2014). *ITC Trademap ile Hedef Pazar Analizi*. İstanbul: Avrupa İşletmeler Ağı.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022, Mart 15). <https://www.yatirimadestek.gov.tr>. yatirimadestek: <https://www.yatirimadestek.gov.tr/pdf/assets/upload/dosyalar/> adresinden alındı
- Sultandağı Belediyesi. (2022). *Kiraz Markalaşma Merkezi Kurulumu*. Afyonkarahisar: Zafer Kalkınma Ajansı.
- Tarım ve Orman Bakanlığı. (2022, Mart 15). <https://www.tarimorman.gov.tr>. tarimorman: <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler> adresinden alındı
- Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE). (2021). *Tarım Ürünleri Piyasa Raporu-Kiraz*. Ankara: Tarım ve Orman Bakanlığı.
- trademap. (2022, Mart 15). <https://www.trademap.org>. <https://www.trademap.org/Index.aspx> adresinden alındı
- Tridge. (2021). *Industry Report: Cherry*. -: Market Intelligence Team.
- TÜİK. (2022, Nisan 20). <https://www.tuik.gov.tr/>. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=tarim-111&dil=1> adresinden alındı
- Zafer Kalkınma Ajansı. (2020). *TR33 Bölgesi Gıda Haritası*. Kütahya: ZAFER.

Zafer Kalkınma Ajansı

Cumhuriyet Mah. Öncü Sokak No:39
Merkez/Kütahya